

[tema]:

Fotoinnsamling og kulturhistorie

Øystein Gilje:

Unge filmskapere i digital sjangerlek

Side 10

Glemmy Awards

Side 18

Trygve Panhoff:

Michael Hopstocks Brått evig

Side 22

Anne-Lise Askervik:

Moving Image i bevegelse

Side 26

Vegard Higræff:

Life of Brian, del 2

Side 36

UNPLUG AND PLAY.

Performance Gear® Wireless
PGX

SHURE®
It's Your Sound®

NORSK FILMINSTITUTT PRESENTERER

TO NYE KORTFILMSAMLINGER PÅ DVD

FRA NI TIL TRETTE

TI SUPRE KORTFILMER FOR BARN OG UNGE

HOUDINIS HUND av Sara Johnsen

TORNEHEKKEN av Anita Killi

DYKK av Sirin Eide

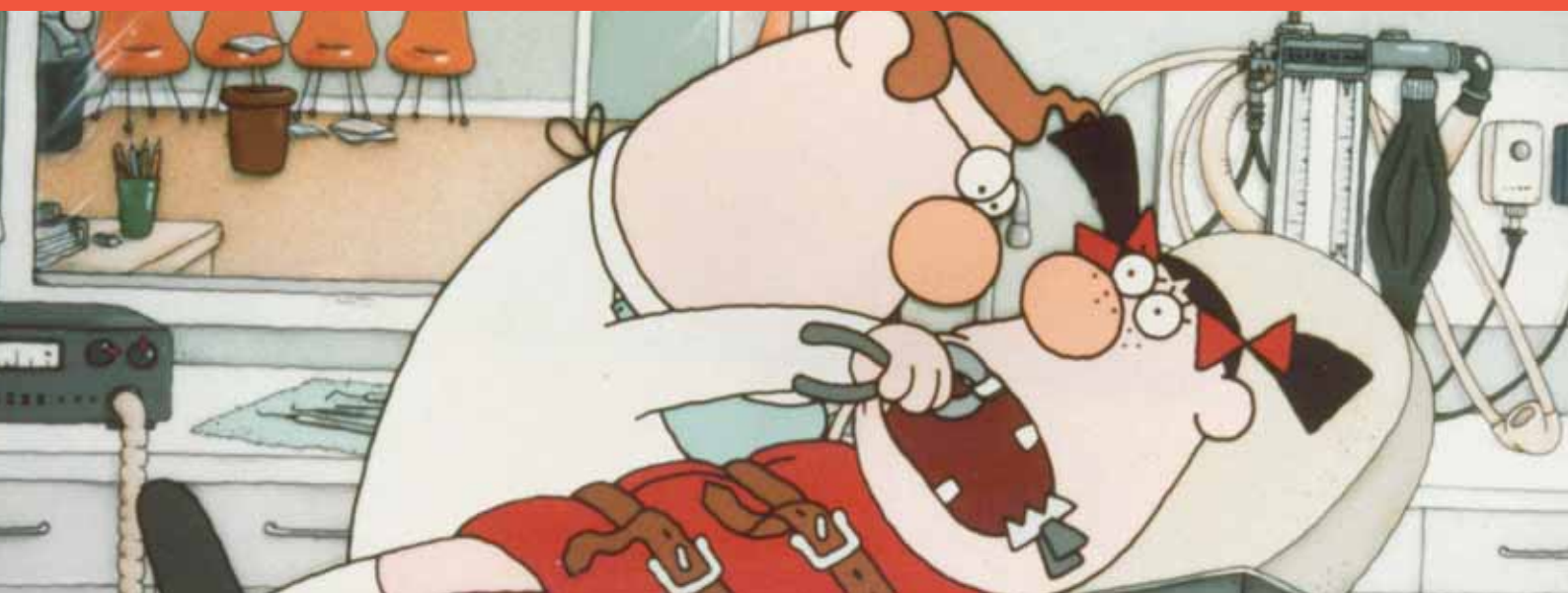
... og syv andre filmperler

HOUDINIS HUND av Sara Johnsen

ANIMERTE PERLER

ANIMASJONSKLASSIKERE FRA
NATIONAL FILMBOARD OF CANADA

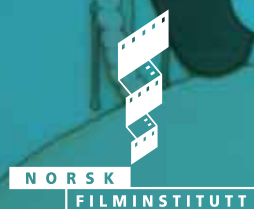

Utgitt av Norsk filminstitutt med støtte av FILM & KINO

TIL SALGS I FILMBUTIKKEN

NORSK FILMINSTITUTT www.nfi.no

FILMENS HUS | DRONNINGENS GATE 16 | BOKS 482 SENTRUM | 0105 OSLO | TLF: 22 47 45 00

FILM KINO

Trygve Panhoff: Fotoinnsamling og kulturhistorie	6
Øystein Gilje: Unge filmskapere i digital sjangerlek	10
Rolf B. Gundersen: Glemmy Awards	18
Trygve Panhoff: Michael Hopstocks «Brått evig»	22
Anne-Lise Aakervik: Moving Image – i bevegelse	26
Vegard Higravf: Life of Brian, del 2	36

smakebiter**10**

Unge filmskapere i digital sjangerlek. I den nye virkeligheten står utfordringene i kø for utdanningssystemet generelt og mediepedagogikken spesielt. En ny mediekultur er i støpeskjeen. Øystein Gilje rapporterer.

22

Michael Hopstocks «Brått evig» er en kortfilm laget i samarbeid med elever på Medier & kommunikasjon ved Oppegård videregående skole. Nå skal filmen vises på festivaler i utlandet.

FASTE SPALTER & NOTISER

Tilt & panorering	20
Nordicom	28
medienorge	30
AwareU-konferanse	31
Amandus festivalen 2005	32
Medielæreren	34
Nytt(ig) på nett	43
Bokanmeldelser	44

Gamle bilder kan være en uvurderlig kilde til kunnskap om fortiden, om skikk og bruk, kulturlandskap, slekts-historie, det som var en gang, og forbindelsen til nåtiden. Her forteller Trygve Panhoff om arbeid og erfaringene med fotoinnsamling i Aurskog-Høland i Akershus.

leder

Kjære lesar!

Medielærarar i den vidaregåande skulen har heile våren vore opptekne av korleis dei nye læreplanane i mediefag kjem til å sjå ut. Som kjent kom Landslaget for medieundervisning med framlegg på medlemmar til begge læreplangruppene, og LMU

er tilfreds med at Utdanningsdirektoratet plukka ut fleire av desse til arbeidet.

Læreplangruppa som jobba med *det yrkesfaglege utdanningsprogrammet Medium og kommunikasjon*, har konsentrert seg om programfaget (= dagens studieretningsfag) på Vg1 (Vg1 svarar til dagens grunnkurs). Fagleg råd for Medium og kommunikasjon har vore opptekne av fordelinga av fellesfaga gjennom dei tre åra. Medlemmene der har også diskutert grundig utforminga av det tredje året, som gjev studiekompetanse.

Læreplangruppa for faget *medie- og informasjonskunnskap*, eit fag på programområde for samfunnsfag og økonomi som ligg på utdanningsprogram for studiespesialisering, har hatt ei sterk utfordring: For det første har Utdannings- og forskningsdepartementet føreslått sterk reduksjon av dagens tilbod. Dessutan har Departementet sagt at produksjon skal flyttast til det yrkesfaglege medietilbodet.

Alle som har undervist i mediekunnskap, veit at når eleven kan bruka teorikunnskapane som basis for utforming av eigne medieuttrykk, lærer ein stoffet betre, og det er mykje meir motiverande å jobba med faget. Gode døme er arbeid med seriøse bidrag til lokalavis,- radio og -TV, noko som òg viser at skulen er

oppteken av samarbeid med lokalsamfunnet.

Læreplangruppene starta med prosessen i januar, og leverte ei skisse til Direktoratet ein måned seinare. Skissene vart stort sett aksepterte. Og førsteutkasta låg ferdige 4.april. Direktoratet la desse ut på nettet straks etter for kommentarar. Særskilt oppnemnde referansegrupper hadde som mandat å studera førsteutkasta og komma med innspel.

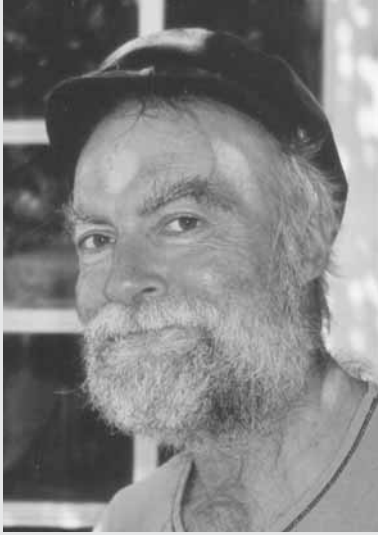
Sametinget si ressursgruppe skulle også uttala seg.

I mai kom andreutkasta, som Direktoratet også valde å leggja ut på nettet, men berre til orientering, ikkje for kommentarar!?

Høyringsperioden er lagt til hausten, og varar frå 15.august 15.november. Styret i LMU oppmodar medielærarane til å studera høyringsutkasta nøye, og melda endringsframlegg til Direktoratet. Solide fagfolk må gripa siste sjanse til å påverka innhaldet i dei endelege planane!

Voss i mai – 05,

Elisabeth Sølvyberg Aase
leiar i LMU

redaktør

Kjære leser!

Omsider kommer så første nummer av [tilt] i år. Forsinkelsen skyldes etterslep fra det store arbeidet med animasjonsnummeret. Vi beklager at du måtte vente så lenge. Vi gjør så godt vi kan, men hele redaksjonsrådet arbeider på fritiden på idealistisk basis.

Vi ønsker nye annonsører velkommen og gleder oss over god annonsetilgang etter at vi knyttet til oss en profesjonell annonseselger.

I dette nummeret finner du en interessant åpningsartikkel av Øystein Gilje. Som tema har vi valgt fotoinnsamling og kulturhistorie, med utgangspunkt i et langvarig tiltak i Aurskog-Høland. Jeg tror slikt arbeid kan inspirere mange skolefag, fra samtidskunnskap og historie til norsk, bildeanalyse, lokalt prosjektarbeid m.v. En kopling til andre lokale krefter som historielag, bygdebokarbeid og lokalavis vil komme senere generasjoner til gode.

Aktive Moving Image i Trondheim presenterer seg, vi får medielærerportrett fra Sogndal og presentasjon av et spesielt kortfilmprosjekt. Stoff fra Amanduskonkurransen vil du også finne i neste nummer.

Du finner informasjon fra Nordicom og Medienorge, om AwareU-prosjektet, faste spalter og siste del av historien rundt Monty Python's «Life of Brian».

God lesning!
Kampen i Oslo, 28.04.05
Trygve Panhoff
Red.

Fotoinnsamling og kulturhistorie

ng sturhistorie

UNDER KONGEBESØKET 28.06.1909?

Dette bildet er tatt fra annen etasje i Bjørkelangen stasjon, med rent norsk flagg fra gavlen til Hans Kommnæs' forretning og godshuset til høyre. Den festkleddede forsamlingen er øyensynlig opptatt med å bære på en tale, kanskje av Kongen selv. Det er solgløtt, men paraplyene er oppslått, og dette stemmer med været under kongebesøket. Stasjonsmester var Johan Tørnby, og det er trolig da en i hans familie som knipset bildet. Vi vet at Urskog herredsstyre ble med toget til Bjørkelangen, hvor toget ankom 10:22. Setskogen herredsstyre møtte også fram, og ordfører Bergsjø utbragte et «Leve Kongen». Kongen holdt selv en tale, og hilste på de fremmøtte. Blant dem var skolebarna fra Kommnæs skole rett sør for Bjørkelangen, og en masse andre. Antakelsen om når bildet er tatt har det foreløpig ikke vært mulig å få bekreftet.

Gamle bilder kan være en uvurderlig kilde til kunnskap om fortiden, om skikk og bruk, kulturlandskap, slektshistorie, det som var en gang, og forbindelsen til nåtiden. Om en aktivt forsøker å redde opplysninger om fotografier i slekta, kan disse komme til nytte i utallige sammenhenger. Innsamlingen i Aurskog-Høland i Akershus kan være et eksempel til etterfølgelse for alle lærere som er interessert i å utnytte lokale bilder for samtidskunnskap, historie, bildeanalyse i mediekunnskap, og eventuell viderepublisering.

Av Trygve Panhoff

Å jobbe med kultur er som mange idealister vet, ingen lønnsom geskjeft. Desto mer får man tilbake gjennom impulser fra mange hold. Selv ble jeg opptatt av fotografier gjennom arvelig belastning: Min farfar Alfred B. Pedersen var blant de første som brukte et Kodak glassplatekamera før 1900, og min far Kåre fulgte opp denne interessen. Jeg fikk et 4x6.5 Kodak Brownie amatørkamera som tiåring i 1954, lærte å kopiere bilder i mørkerom (min far fortalte meg at han selv hadde brukt dagslysteknikk for å ta kontaktkopier), og jeg var raskt hektet på det fantastiske å se et bilde bli skapt på fotopapiret.

Og så kom koplingen med historie. En del gutter er av åpenbare grunner knyttet til den fysiske utvikling, fascinert av tog, og da ikke minst damp. Ettersom min slekt på morssiden var knyttet til Høland (min morfar kom fra Fosser, og jeg har selv hytte skilt ut fra utkanten av gården hvor han vokste opp), reiste jeg allerede som barn med den smalspørte Aurskog-Hølandsbanen, som ble nedlagt sommeren 1960. Å dokumentere denne banen ble en interesse som førte til særoppgave i gymnaset 1963, og starten på innsamling av fotos, da først og fremst fra Jernbanemuséet på Hamar, men også gjennom møter med veteraner fra banen, som den tidligere driftsbestyreren Eigil Prydz, lokførere og stasjonsmestre. Bygdemuséet på Bråte i Søndre Høland fikk noen av disse bildene for en egen utstilling. Dette gikk sammen med private smal-filmopptak fra 1959-1960 og litt fremover.

Det kunne jo stoppet der, men etter som jeg var og fortsatt er trofast abonnent på lokalavisen Indre Akershus Blad, ble jeg interessert i noen gamle bilder redaksjonen tok inn. Blant dem var et unikt amatør-foto fra husmannsplassen Maltjernmoen, som ga meg impulsen til selv å starte en innsamling i samarbeid med daværende redaktør, Per Erik Nilssen.

I desember 1974 kom det første bildet i serien «Glimt fra gammel tid». Kontakten med leserne ble etterhvert veldig god. Selvsagt synes folk det er stas å få egne bilder på trykk, og slektsinteresserte kan få ny kunnskap ved at lokalavisen etterlyser mer informasjon om f.eks. gruppe-bilder. Fra starten av satset vi på å redde informasjon om de aller eldste bildene. Vi hadde avfotograferingsdager rundt om i distriktet, hvor folk bragte bilder for avfotografering og samtidig ga opplysninger, og jeg reiste selv rundt på gårdene etter tips, og avfotograferte på stedet, og noterte verdifull kunnskap. Skolebilder krevde ekstra arbeid; ofte måtte jeg besøke flere informanter for å få så mange opplysninger som mulig.

Og så gikk innsamlingen etterhvert mer av seg selv. Den ble hjulpet av bildeutstilling i Rådhuset, gratis kopier til alle informanter, og en voksende interesse for lokalhistorie. Av helsemessige årsaker måtte jeg trappe ned på slutten av 1990-tallet, men leserne ønsket en fortsettelse, som lokalhistorikeren og sosiologen Asbjørn Fossen heldigvis tok seg av.

Men dette er ikke alt. Gjennom innsamlingen av gamle bilder, oppstår etterhvert en mosaikk av svunnen tid.

Denne kan gjøres tilgjengelig gjennom bøker, og Nilssen og jeg har gitt ut to; «Fra storgård til husmannsplass» (1980) og «Fant og arbeidsmann» (1988), hvor vi integrerte bilder med artikler, gamle dokumenter og historisk dokumentasjon av forskjellig art. Kulturstyret støttet arbeidet gjennom å dekke mine materialutgifter til kopier og kjøreutlegg (uten lønn) til første bok og samarbeide på lanseringen, men fant dessverre så å trekke seg fra videre samarbeid på tross av tilbud om å bygge opp et arkiv underlagt kommunens kulturstyre. Denne lille interne konflikten om opphavsrett var i utgangspunktet juridisk nytteløs for kulturstyret, ettersom negativsamlingen var klart dokumentert som privat.

Derimot var samarbeidet med Bygdebokkomiteén i Aurskog-Høland eksemplarisk. Fra første stund hadde jeg fin kontakt med historielag og bygdebokforfattere. Det var viktig for meg at de bildene jeg hadde samlet inn, skulle komme beboerne i distriktet til nytte. Derfor har det vært en stor glede å kunne støtte til nå fire bygdebøker med gratis bilder med opplysninger til.

Mange veldig spennende ting har skjedd underveis. En hører rykter om bilder noen har sett: Kong Haakon på Bjørkelangen stasjon i 1909, skogsarbeidere fotografert av en fotograf med tilknytning til distriktet... Da kan en etterlyse bildene i avisen, og under over alle under: Etterhvert dukker de opp!

Mentaliteten i dette distriktet er slik: I Høland klipper folk ut bilder av avisen om de ser noen kjente. Et par tre år etterpå kommer en slektning eller bekjent innom, og utklippet tas

GORO SKOLE, 1899

Dette er mitt favorittbilde blant mange skolebilder. I 1900 ble Sandem skole tatt i bruk, så dette er de siste elevene som gikk på Goro-skolen på Haugan i Sandem krets. Her kan vi se hvem som var i familie (samme kjoletøy), og vi får også et tydelig bilde av hvor høytidelig det var å bli avfotografert. Fotografen C. Christensen Thomhav fra Christiania var svært aktiv. Men det var dyrt å kjøpe et bilde den gangen, ca. 2 kroner var en betydelig sum, og ikke alle foreldre hadde råd. Fra venstre ser vi: I første rad: Anna Sydnes (Nes), Petra Holmedahl, Ragna Kleven (senere g. Halvorsrud), Karoline Sandem (Søndre) og Helga Holmedahl. Som nr. 8 finner vi Marius Nes, og så følger Olaf Lillefoss, Johan Østreng og Simen Haukelund. I annen rad forfra: Juliane Østreng g. Holmedahl; Naddum, Mina e. Karoline Naddumseter, Tora Holmedahl og Jenny Østreng (søster til Johan på søndre Ø.). Nr. 6 er Olaf Olsen, og så følger Fritjof Maier, Hans Nadheim, Kristian Nes (Sydnes) og Anton Svensen. I nest bakre rad står Petra Lier til venstre. Nr. 3 er Inga Bråthen, og nr. 5 Jakob Halvorsrud. Så kommer Kristian Bergerud, Kasper Nes, Johan Gaukelund, Johan Moseby, Anders Nygård og lærer Seland. Bak er Johan Nygård nr. 4. Kristian Naddumseter er nr. 6, fulgt av Even Sandem Høgebøl og Rudolf Hauger.

frem: Å ja, der kjenner vi jo noen som ikke er navnsatt! Og så kontaktes avisen, og nye opplysninger kommer inn.

I Aurskog (og muligens også Setskog) går prosessen raskere. Her kommer opplysningene fortere inn. Folk er litt mer spontane, ingen vits i å vente.

En stor samling på over to tusen bilder kan videreføres på mange vis. Flere bøker kan lages, fotoserien kan fortsettes (mange innsamlede bilder mangler opplysninger), det kan utarbeides bildeplater for skoler og biblioteker, og så videre. Mange av bildene er allerede overført til lysbildeformat, og er brukt i diverse sammenhenger i tilknytning til orienteringer.

Spesielt verdifulle er bilder fra

arbeidslivet. Generelt sett er de mest interessante ofte fra de billige amatørkameraenes tid, fra ca. 1925, hvor slektninger fra byen knipset mer uformelle bilder. De oppstilte fotografbildene vi kjenner fra århundreskiftet og fremover, skulle ofte vise mest mulig (det var dyrt å bli fotografert): Helst skulle både hesten og hele huslyden samt hovedbygning, være med. Når det gjelder studioportretter, kan en studere positurer og klesdrakt som gir klare indikasjoner om tid: «Napoleons-positur» med hånden under vesten, var vanlig i de eldste bildene fra 1850-tallet og en tid framover. Brede stråhatter tilhører 1910-tallet og videre. Også fotografiernes tekstur kan gi klare tegn på tidsrom.

En større bildesamling kan alltid utnyttes på mange måter. Jeg setter for eksempel nå sammen lokalhistoriske bilder knyttet til 1905, for årets jubileum.

Selv har jeg benyttet Ilford Pan-X film og finkornfremkaller. I våre dager er selvfølgelig digital scannig hovedteknikken for overføring, men jeg vil gjerne gi et råd fra en eldre 60-årig entusiast: Svart-hvitt film er og blir det sikreste lagringsmedium. Hvorfor sitte på en mengde digitale bilder som lett kan gå i oppløsning, i stedet for å ha en fysisk lagring som kan scannes når en måtte ønske det?

Utelukkende digital lagring vil slik jeg ser det, føre til et vesentlig tap av vår kulturarv.

Fortsetter på side 15

UNGE FILMSKAPERE

i digital sjangerlek

En ny mediekultur er i støpeskjeen. I det moderne samfunnets mediekultur dominerte de lineære massemediene. I dagens hyperkomplekse samfunn transformeres massemediene til en form for interpersonale publiseringsmedier. Digitaliseringen av alle medier gjør datamaskinen til det viktigste verktøyet for redigering, manipulering og publisering av multimediale medietekster, medietekster som kombinerer lyd, bilde og skrift. I arbeidet med den digitale teknologien blir det oppøvd nye former for literacy. I denne nye virkeligheten står utfordringene i kø for utdanningssystemet generelt og mediepedagogikken spesielt.

Av Øystein Gilje, Ph.D. student.

Digitaliseringen av mediene i den vestlige verden er snart fullført. Daglig omgir vi oss med en rekke ulike digitale medier på en slik måte at det snart er på tide å kutte ut det «hypede» begrepet digital. Mediesamfunnet i den vestlige verden er digitalt, og for første gang vokser en hel generasjon opp som ikke kan sammenligne tiden før og etter Internett. Den konvergerende, digitale mediekulturen har i sin gryende barndom introdusert videokamera på mobilen og bildegalleri på den allestedsnærværende iPoden. Hvordan ser dette digitale landskapet ut om fem år? Den digitale teknologien er i ferd med å bli transparent, og er derfor ikke like interessant lenger som teknologi i seg selv. Viktigere er det å studere de nye sosiale praksisene som vokser ut av dette digitale landskapet. Hvilke nye sjangere blir skapt i disse fellesskapene? Hvilke utfordringer har utdanningssamfunnet i møte med denne utviklingen?

Det digitale videokameraet som verktøy

Digitaliseringen av videoformatet har gjort teknologien i seg selv billig, enkel i bruk og tilgjengelig. Dette har gitt barn og unge en unik mulighet til å lage sine egne multimediale tekster. Kombinert med enkle redigeringsprogrammer på PC åpner det for relativt avansert filmproduksjon til lav pris. Mediet er altså demokratisert gjennom betydelige lavere priser, enklere redigering og bedre, mer brukervennlig teknologi. Det digitale videokameraet som *verktøy* har de siste fem årene blitt tilgjengelig for så godt som alle norske ungdommer som er interessert i kreativ sjangerlek eller seriøs filmskaping. Spørsmålet om tilgjengelighet skaper ikke lenger noe *digitalt skille* i en norsk ungdomsgruppe. Men *hva* ungdom bruker teknologien til varierer ut i fra den sosiale praksisen som medieproduksjonen inngår i og ikke minst faktorer som foreldres utdanningsnivå, kjønn og alder.¹ Så også med

videokamera. Mange undersøkelser har vist at gutter i særlig grad jobber med å redigere lyd og bildefiler på datamaskin,² men en fersk brukerundersøkelse av nettstedet *mzoon* viser at dette medieverkstedet på nett i like stor grad brukes av jenter som av gutter.³ Kreativ sjangerlek med levende bilder er derfor et fenomen på tvers av kjønnsskiller. Aktiviteten blir trolig først og fremst styrt av interesse, kompetanse og ikke minst et sosialt fellesskap som verdsetter slike aktiviteter. De siste årene har dette gitt seg utslag på både formelle og uformelle læringsarenaer. I skolen lages det betydelig mer film enn før, først og fremst pga av den sterke veksten i medie- og kommunikasjonsfaget. I tillegg publiseres det på Internett nye sjangere som *digital storytelling* og *videoblogging*.⁴ Det digitale videokamera er med andre ord blitt et verktøy i arbeidet med nye sjangere – en ressurs for sjangerlek på nye læringsarenaer.

¹ Se Ivar Frønes sin bok *Digitale skiller – utfordringer og strategier* (Fagbokforlaget 2002)

² Se ITU-monitor sin undersøkelse: *Skolens digitale tilstand 2003* (ITU-rapport 1/2004)

³ Evalueringen ble gitt ut i ITU sin utredningsserie i april i år. Det er rapport nr. 4 med tittel: «Digital sjangerlek på nye læringsarenaer – En evaluering av mzoon, et medieverksted på nett» (2005).

⁴ Digital storytelling er en blanding av film og Powerpoint-presentasjon der den personlige stemmen er helt sentral på lydsiden. Videoblogger ligner vanlige blogger med tekst, men er altså fortellinger der det blir lagt vekt på bildeklipp. Noen videoblogger lar deg også skape egne filmer ved å låne klipp som er spilt inn av andre. Videoblogging er derfor svært filmteknisk orientert, mens digital storytelling vektlegger den personlige historien fortalt gjennom en flermedial medietekst.

All That is Solid Melts Into Air

Tradisjonelt forstås *literacy* altså som *evnen til å lese og skrive*. Utdanningssystemet har siden Johann

Gutenbergs oppfinnelse dyrket en monomodal skriftkultur. Evnen til å lese og skrive (i tillegg til å regne og uttrykke seg) utgjør i dag fremdeles skolens basisferdigheter. Skolen skaper læringssituasjoner for økt monomodal kompetanse, forstått som evnen til å lese/skrive og bruke dette i ulike sjangere. Innenfor utdanningssystemet blir det nå lansert en femte basisferdighet, digital kompetanse. Dette er fremdeles et uklart begrep, men det fokuserer primært på de ferdigheter man har behov for i arbeidet med datamaskin og ulike medietekster. Som tekster er de nye medietekstene sammensatte, bestående av ulike tegnsystemer. De bryter altså med skolens monomodale skriftkultur fordi de tar i bruk lyd, bilder, design og film. Hvordan skal vi så forstå disse nye medietekstene i seg selv og ikke minst deres betydning?

Sammensetningen av tekst, lyd, musikk og bilde er en form for integrert multimedialitet. Samtidig er dette medietekster som kombinerer to ulike typer semiotiske systemer; skrift og bilde er statiske systemer, mens lyd og levende bilder er dynamiske tegn.⁵ Å kombinere disse ulike semiotiske systemene i kortfilmer, musikkvideoer eller animerte filmer er ikke noe nytt i seg selv, men å kunne skape disse medietekstene så enkelt på PC, fordi den digitale teknologien gjør det mulig å omdanne tegnsystemene til elementer i et redigeringsprogram, er revolusjonerende nytt. Teknologien forenkler slik at etablerte multimediale sjangere blir utfordret av nye – som *digital storytelling* og *videoblogger*. «All That Is Solid Melts Into Air» skrev Marshall Berman i sin berømte bok om moderniteten for drøye 20 år siden. Nå kan han parafraseres slik for å beskrive sammensmeltningen av ulike semiotiske systemer: «All That Is Analogue and

Solid Melts Into the Digital Air».

Nye medier skaper nye arbeidsformer, nye medietekster, nye sjangere – og nye sosiale praksiser.

Gamle mediepanikker og nye muligheter

Vi er alle fullstendig klar over at nye medier alltid har skapt grobunn for nye sosiale praksiser og i kjølvannet av dem; mediepanikker. Da de første annonserte Hollywoods enaktere med pirrende titler, skapt det en ny sosial hverdag for (særlig) arbeiderklassens barn. Og 70 år senere ble videomaskinen koblet til TVen i kjellerstua. Her skapte tenåringer (nå også fra middelklassen!) straks et fellesskap der mer eller mindre statskontrollerte filmer ble konsumert akkurat når det passet på døgnet. Gjennom det 20. århundre har ulike mediepanikker alltid fokusert på barn og ungdom som passive, konsumerende mediebrukere. Med utgangspunkt i de analoge, lineære massemediene har effekt- og resepsjonsforskning vært en naturlig innfallsvinkel, i de få tilfeller der mediepanikken i det hele tatt hadde en vitenskapelig forankring. I dagens mediesamfunn er det enklere å produsere egne medietekster. Dette gjør det naturlig å flytte fokus fra kun resepsjon til både resepsjon og produksjon.

Det har Norsk Filminstitutt lagt vekt på ved å etablere et medieverksted på nett; *mzoon*. I tre år har nettstedet henvendt seg til barn og unge som ønsker å produsere filmmanus, kortfilmer, filmanmeldelser og andre medietekster. Prosjektet har blant annet hatt som mål å: «Øke ungdoms bevissthet og kompetanse på mediespråk, – virkemidler og sjangere. Gjøre ungdom til produsenter av medieinnhold». På nettstedet har de blitt tilbudt interaktive kurs, fått tilbakemelding på og publisert egne filmer og deltatt i konkurranser der premien er eksklusive workshops med profesjonelle filmskapere. Ved å fokusere på *aktive* brukere som produserer medietekster har *mzoon* i stor

grad unngått å bli et prosjekt som springer ut av den hundre år gamle mediepanikk-tradisjonen.⁶

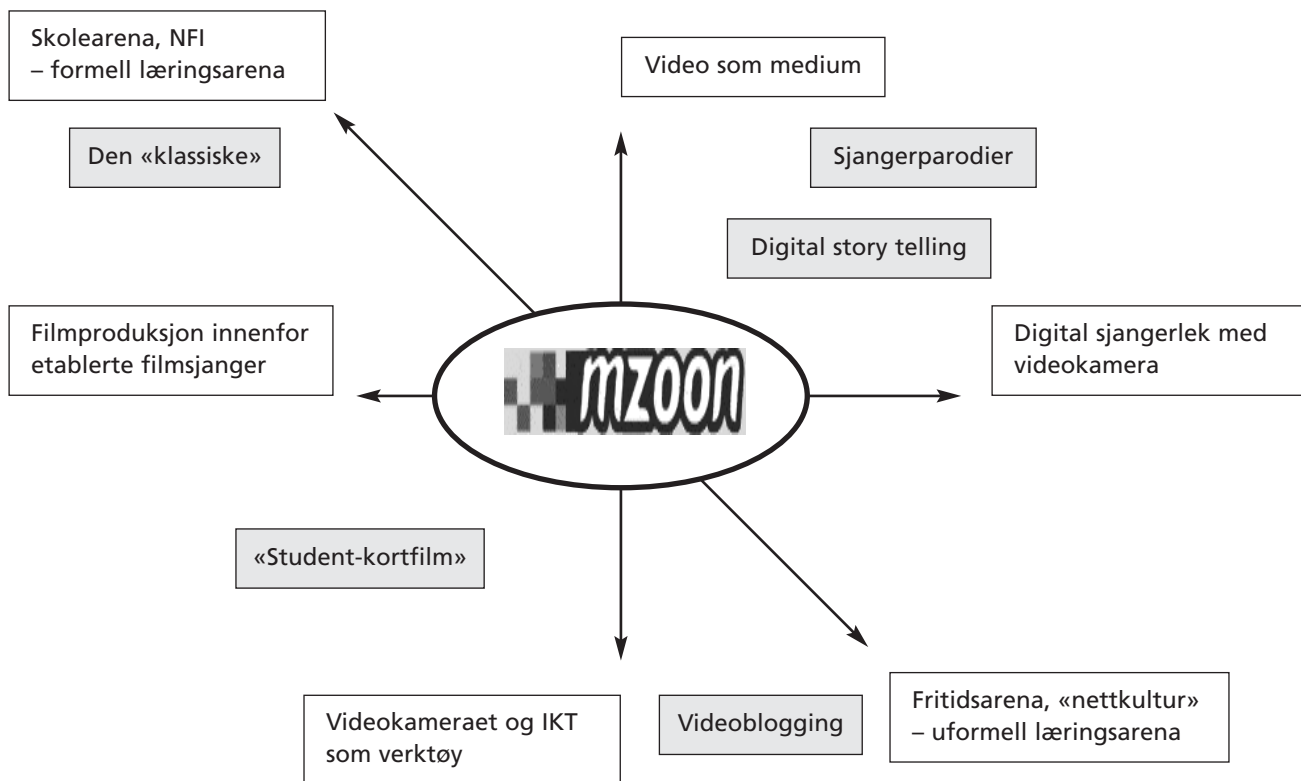
Medieverksted på nett – både for fritid og skole?

Det siste året har *mzoon* som digital læringsressurs blitt evaluert. Blant annet har undertegnede problematisert hvordan prosjektet har hatt som mål å henvende seg til både en formell læringsarena (skolen) og en uformell læringssituasjon – fritidsarenaen. Disse to arenaene har iboende i seg svært ulike syn på de nye medietekstene i vårt hyperkomplekse samfunn. Innenfor utdanningssystemet regjerer en monomodal skriftkultur og et kulturhierarki som er tuftet på det estetiske kulturbegrep. På fritidsarenaen er uttrykkene flere og mer sammensatte, og det er de siste årene blitt mer vanlig å forstå den kulturelle meningsskapningen ut fra et antropologisk kulturbegrep. Innenfor utdanningssystemet har kanoniseringen av litterære tekster gitt oss en rettesnor for hvordan vi skal definere kvalitet. Populærkulturens mediekultur blir ofte sett som et motstykke til de praksiser som finnes innenfor skolens kulturhierarki. En slik dikotomi lever åpenbart videre i utdanningssystemet til tross for at skillet mellom høy- og lavkultur, finkultur og populærkultur er blitt betydelig redusert etter det postmoderne samfunnet. Hvordan har så *mzoon* som prosjekt forholdt seg til disse ulike kulturene på de forskjellige arenaene?

For å nærme seg et svar på det spørsmålet er det viktig å se på den tradisjon Norsk Filminstitutt står i. I sin historie er det også her åpenbare skiller mellom høy og lav, fin- og populærkultur, men de er betydelig mindre og annerledes formulert enn i utdanningssystemet. Filminstituttet har blant annet som mål å fremme «den gode filmen». Kvalitetskriteriet går derfor ikke lenger langs borger-skapets gamle skille mellom populærkultur og finkultur. Likevel oppstår det kanskje nye skiller i en digital

⁵ Boka *tekst.no* kapittel 5 gir en god innføring i dette temaet. (Schwebs og Otnes 2001)

⁶ Likevel skapte *mzoon* mye bråk med sin «voldsfilm-konkurranse» sommeren 2003. Her ble prosjektet anklaget for å oppfordre ungdom til å lage voldsfilmer, og mange ulike interessegrupper gikk ut med sterke beskyldninger mot Norsk Filminstitutt. Konkurransen ble også, etter mye støy i mediene, kansellert i sin opprinnelige utgave.

mediekultur? Disse viser seg i *mzoon* som prosjekt fordi det står i spennin- gen mellom etablerte sjangere (som Filminstituttet tar vare på) og nye sjangere som i mye større grad preger en (nettbasert) fritidsarena. Et forsøk på å problematisere dette kan uttrykkes slik (se ill. over).

Modellen består av tre ulike akser som på hver sin måte uttrykker en polarisering av de begreper som det er redegjort for ovenfor. Enhver slik polarisering er selvfølgelig en forenkling, men dette visualiserer hvordan ulike sjangere forholder seg til hverandre. For det første viser den diagonale akse at *mzoon* har forsøkt å forholde seg til både fritidens uformelle og skolens formelle læringsarena. Tjenesten har hatt som mål å bevisstgjøre brukere innenfor ulike læringskontekster. Den vertikale akse forholder seg til videokameraet

som et verktøy for å produsere innhold. Til dette er det nødvendig med både tekniske og mer «kulturelle» kompetanser. De tekniske ferdighetene for å fikse dette kan forstås som *tool literacies*. Dette er ferdigheter som først og fremst viser at man behersker de tekniske hjelpemidlene som dette er. Øverst på den vertikale akse kan kompetansene forstås som *literacy of representation*. Dette er en form for innholds-literacy, kulturell kompetanse knyttet til å kunne forme en sammensatt medietekst, blant annet ved å la de ulike semiotiske systemene skape en ny tekst som representerer noe mer enn hva hvert system representerer i seg selv.⁷ I den horisontale akse er de etablerte sjangrene visualisert på venstre side, mens de nye sjangeruttrykkene og «leken med sjangere» er plassert på høyre side. Planlegging og

organisering på venstre side, lek og «umiddelbarhet» på høyre. Norsk Filminstitutt er en formidler av de etablerte sjangrene innenfor filmkunsten. Bevisstgjøringsprosjektet som *mzoon* utgjør, forholder seg også til dette «vurderingssystemet». I disse dager blir det også arbeidet for å realisere en nordisk nettarena for filminteressert ungdom.⁸ Utfordringen i et slikt prosjekt – og kanskje også i Filminstituttets profil i framtiden – er hvordan det skal forholde seg til en rekke nye sjangere som bruker virkemidler som er kjent fra filmen som medium, men som kombinerer dette på nye måter; for eksempel *digital storytelling* og *videoblogging*.

Med fare for å overforenkles; På skolen brukes teknologien til å skape medietekster som kan vurderes innenfor det hierarkiet som finnes i utdanningssystemet. På fritiden vurderes de

⁷ Disse to begrepene er lånt fra den amerikanske mediepedagogen Kathleen Tyner (1998). Grovt sett kan de også oversettes som digital kompetanse (*tool literacies*) og digital dannelse (*literacy of representation*) jfr. den kamp som føres om disse begrepene i den offentlige debatt i disse dager.

⁸ Prosjektet heter *Nordisk nettarena for filminteressert ungdom*. En rapport som avspeiler forprosjektet ble skrevet sommeren 2004 av Cecilie Stranger-Thorsen på oppdrag fra blant andre de ulike filminstituttene i de nordiske landene.

medietekster som kan skapes med den digitale teknologien ut fra helt andre kriterier. Er det mulig for et framtidig mediepedagogisk nettprosjekt å forholde seg til to så ulike arenaer uten å framstå som en «transformasjon» der målet er å omgjøre sjangerleken til mer strukturert opplæring av unge film-skapere? Problemstillingene bør være og er helt sentrale i prosjektbeskrivelsen for den nordiske nettarenaen. Slik fremstår prosjektbeskrivelsen også som et viktig innspill i en større debatt. For hva innebærer det å være *literate* i den digitale mediekulturen? La meg gi et eksempel ved å fokusere på medier og kommunikasjonsfaget i videregående skole.

Å utfordre skolens monomodale skrifkultur

Når den digitale teknologien i seg selv ikke lenger utgjør hovedfokuset, men blir transparent, begynner vi å se endringer i sosiale praksiser. I utdanningssystemet har disse endringene kommet lengst i medier og kommunikasjonsfaget. Dette faget oppleves som noe kvalitativt annet enn de andre skolefagene.⁹ Det er trolig også en av grunnene til at det har blitt svært populært de siste fem årene. Som en kile har mediesamfunnets uttrykk som design, multimodalitet og

multimediale uttryksformer fått plass innenfor en monomodale skolekultur gjennom dette faget. Dette er selvfølgelig naturlig fordi slike kunnskaper primært er fagkunnskaper innenfor sine profesjoner, men samtidig er også disse kunnskapene viktige basis-kunnskaper for å kunne orientere seg og forstå dagens hyperkomplekse, semiotiske samfunn. Formålet med medie- og kommunikasjonsfaget er å kvalifisere for typiske yrker i det digitale mediesamfunnet. Men på samme måte er fagets temaer og innfallsvinkler viktige for å kvalifisere for mediesamfunnet generelt – å oppøve *media literacy* for framtidens generasjon. Både som *borgere, konsumenter* og *yrkesutøvere* er den første digitale generasjonen nødt til å forholde seg til mer komplekse, sammensatte medietekster enn det vi kjenner til nå ved begynnelsen av det 21. århundre.

Den konvergerende mediekulturen endrer forholdet mellom skrift, bilde og lyd. Dagens digitale medietekster er multimediale og vi blir i enda større grad enn tidligere tvunget til å utvikle flere parallelle literacy-former i vår omgang med nye uttryksformer, sjangere og kombinasjoner.¹⁰ Derfor blir ikke evnen til bare å tolke medietekster ut i fra sin egen kontekst viktig.

Media literacy i et hyperkomplekst mediesamfunn er å kunne frigjøre digitale tekster fra sine opprinnelige kontekster og sette dem inn i nye medietekster, publisere dem slik at de kan bli brukt i nye kontekster og sosiale praksiser. Evnen til å tolke, kreativt produsere og igjen publisere medietekster er kravene til en *medie-literate* person i det digitale mediesamfunnet. Å være «literate» i dag innebærer å kunne bruke kulturens redskaper og forstå dens ulike symbolsystemer.¹¹ Å være filminteressert ungdom innebærer å oppøve kompetanse innenfor et slikt symbolsystem, men dette systemet blir nå også utfordret av andre nye sjangere som kombinerer ulike semiotiske systemer på nye måter. Å operere i dette digitale landskapet blir en av utfordringene for en Nordisk nettarena for filminteressert ungdom.

Kort forfatterpresentasjon:

Øystein Gilje er Ph. D. studerende ved det utdanningsvitenskapelige fakultet. Han har tidligere jobbet flere år som medielærer og i NRK. Nylig har han avsluttet arbeidet med å evaluere mzoon, et medieverksted på nett. En presentasjon av denne rapporten vil finne sted på Filmens hus i slutten av mai 2005.

⁹ Dette ble allerede påpekt i Ola Erstad sin dr.grads avhandling: *Mediebruk og medieundervisning – En evaluering av medieundervisningen i norsk skole: intensjoner, implementering og læring* (1997).

¹⁰ Svein Østerud (2004), se neste note. For øvrig viser sosialsemiotikeren Günther Kress denne utviklingen på en oversiktlig måte i boka: *Literacy in the New Media Age* (2003).

¹¹ Svein Østerud skriver svært klargjørende om literacybegrepet i kapittel sju i boka: *Utdanning for informasjonssamfunnet – den tredje vei* (2004).

HØYONN PÅ FALLET, 1908
Plassen Fallet på Setskogen (Fallet Søndre) fødte tre kyr og en del sau. Oppi lia på øvre-jordet finner vi til venstre, foran høyvogna, Casper og Maren Fallet, og oppi vogna sønnesønnen Conrad Fallet (f. 1896). Jentene er onnehjelp.

Bildet er trolig tatt av en omreisende fotograf. Det er utlånt fra Harold Longlee (Harald Langli/ Langlia), hvis foreldre emigrerte til Castana, Iowa i Amerika.

Her ser vi også Maren og Casper, men sønnesønnen er retusjert bort, og jentene til høyre er utenfor bilderammen. Kopien stammer fra Johan Borgersen på Bjørkelangen. Kanskje har noen ønsket å ha et bilde bare av ekteparet?

TIL BYEN MED KU, CA. 1895
Kristen Skullerud (1857-1911) drev Nordre Skullerud gård i Søndre Høland. Det var skyssstasjon på gården, og en fotograf som tok inn der, knipset ham før han la ut mot hovedstaden Christiania. Dyra gikk den gangen ute i skauen, og var kortere og sterkere i bena enn vanlig er i dag. Sannsynligvis gikk Kristen til Fetsund, og tok toget resten av veien, for dette var før den smalsporete Hølandsbanens tid. Låven som vi ser, er senere revet, og Kristens hustru Maren f. Kragtorp døde året før ham, 68 år gammel.

HØYONN PÅ FJELLBO, 1919

På slåmaskinen ser vi Johan Sørli, til høyre ved sâten Kristofer Fjellbo. Bildet er utlånt av Gunmar Hagen, Fosser. Fotograf var utvilsomt Otto Strømberg.

HØLENDING I GARVERLÆRE, CA. 1875

Milian Zypriansen Sandem (nr. 3 fra venstre) var garversvenn i utlandet etter å ha gått i lære hjemme. Her er han trolig i Danmark; han var også i Tyskland. Her står han med falsekniv ved falsebukken, hvor huden ble renskråpet på kjøtt-siden. Skimmet ble holdt fast med magen, og huden ble hovlet ren. Mannen til høyre holder kanskje et bråkeredskap (for strekking av skinnen). I midten er det nok garvereieren som sitter, med et ubehandlet skinn. Milian Zyrpriansen drev på Haukebøl, Ringstad og Kingsrud. Han var aktivt med i ligningsnemnd, skolestyre og herredsstyre, han var en ivrig talsmann for Urskog-Holandsbanen, og interessert i folke-minne. Innføringen av Nordabl Rolfsens lese-bok i skolen lå ham på hjertet. Milian var en humørfylt og vennsel mann. Han var født i 1849 og døde i 1938.

SLAKTEOPPKJØPERE, CA. 1880

Kjøpskålen er påbegynt; det er Simen Anderssen Ringstad fra N. Høland som er i hovedstaden og har solgt slakt. Han sitter med lys skalk og pipe som nr. 3 fra venstre, muligens fulgt av et par naboer. Simen hadde Klava gård, og kjøpte senere også Rakstad, hvor det i gammel tid var skyss-stasjon og ølsalg; Mørk drev her senere. Men Simen fikk problemer, og måtte selge unna. Sammen med sin annen kone og deres barn dro han over til Amerika rundt begynnelsen av 1890-årene. Ca. 1912-13 var noen av barna tilbake en tur for å besøke barndoms hjemmet ved Fosser. Etterkommere bor på vestkysten. Fotograf: P. Hansen, Christiania.

KONG HAAKON VII PÅ BJØRKELANGEN,
28/6-1909

Dette bildet ble etterlyst i lokalavisen, og fotografens sønn meldte fra om at han hadde bildet i et album. På sin reise gjennom distriktet hilser Kongen på skolebarn, unge og gamle på Bjørkelangen stasjon, hvor han fikk blomster av driftsbestyrer Hagen Westbyes datter Hjordis, og datteren til doktor P.R. Waage, Margrethe (senere g. Løken). Sola skinte, og festkomitéen hadde pyntet stasjonen fint. Marineoffiseren som følger Kongen er i følge Slottet vakthavende adjutant, marinekaptein v. Krogh, som tjenestgjorde hos Kongen fra 22/12-06 til 30/09-09. Mannen i bakgrunnen med skalk er sannsynligvis kabinettsekretær Hans A. M. Grønbold, som var i stillingen fra 1905 til 1926. Foran ham med ryggen til står sannsynligvis amtmann Furu. Blant kjente Bjørkelangenfjes skimtes Jørgen Kjernemoen, i mørk dress t.v. over hatten til den venstre småjenta i forgrunnen. Været holdt fram til den storslåtte frokosten på Fosser gård, da et kraftig tordenvær gikk over distriktet. I mellomtiden gikk dora til kongevognen i vranglås. Johan Ofrim var blant dem som fikk brutt den opp igjen. Kongen ble også fotografert på Skulerud. I 1916 besøkte han Søndre Høland i forbindelse med en militærmanøver, og er fotografert på Østby gård, hvor han overnattet. Fotograf 1909: Ivar Nordbye, Lierfoss.

TO VEIARBEIDERE, CA. 1920

Det er Andreas Solum og Harald Åsheim (Hemnes) vi ser her. Slike arbeidslivsbilder er ganske sjeldne. Bildeutlån Arne Åsheim, Hemnes.

JERPEN, NORD-BERGERSÆTHRA,
CA. 1910

Dette stemningsfulle bildet som er tatt øst for Ulviksjøen viser i båten Andreas Halvorsen Svarverud og Ellen Marie Amundsdatter Morttjernsengen. De kom til Sæthra i 1898 og eide stedet fram til 1914, da de leverte det til dattersonnen Kristian Sæther.

GLEMMY AWARDS

– en strålende elevproduksjon

«– latter, glitter og stas, samt en stor dose ungdommelig talent og kreativitet, var ingrediensene under årets Glemmy Awards 2005. Elevene fra Glemmen imponerte representanter fra mediene, kjendiser og berømte regissører.»

Fredrikstad Blad

Av Rolf B. Gundersen (tekst og foto)

Stemningen var ladet og forventningene store da programlederne Mathias Bergersen og Adrian Øhrn Johansen kunne ønske velkommen til «Glemmy Awards 2005». Akkompagnert av Tor Ivar Andreassen og hans elever fra Musikk, Dans og Drama slo de raskt an tonen og opprettet en fin og nær kontakt med publikum. Siden arrangementet foregikk på «Røde Mølle», var selvsagt tema for dans, sang og musikk «Moulin Rouge».

Spenningen var til å ta og føle på etter hvert som de nominerte arbeidene ble presentert. Og det var så mye bra at det var umulig å tippe eller forutsi noe som helst. Som P-4 anker og radiokjendis Tor Andersen uttalte: – Alt jeg har hørt kan gå direkte på radio. Litt av en attest til 16-18 åringer! Eller en to siders attest fra Harald Zwart om hva en vinner hadde prestert og hva man kunne forvente av ham i framtida.

En etter en kom de fram, hørte begrunnelsen fra juryen og mottok sine troféer og framførte sine takketaler akkurat slik vi hører fra LA under Oscar- og Grammy-utdelingene. Like stivpyntet og flotte var de også. Jøss, vi klyper oss i armen og sier til oss selv: – Er det virkelig våre elever? Akkurat slik vi gjør når vi møter noen utenfor det vante miljø. Det hele bundet sammen med mer sang, dans og musikk og midt i forestillingen en innlagt pause. Da ble det servert canapéer og forfriskninger av

næringsmiddelseksjonen. Et helt lite måltid på brett à la maler-pallett. Hva ellers – på «Moulin Rouge»?

Når alle hadde fått sitt og blitt behørig hyllet, kom en fakkelstafett à la OL inn på podiet. Den ble overrakt til neste års avgangselever med en symbolsk oppfordring om å bringe tradisjonen videre. «Glemmy Awards» har funnet en form og et innhold som det er vel verd å ta vare på.

Når rektor hadde uttrykt sin begeistring, takket de involverte og overrakt hilsner, kunne han gå ned fra podiet i vissheten om at dette arrangementet føyer seg inn i rekken av byens mange kulturaktiviteter.

Det var ingen hvem som helst arrangementskomitéen kunne varte opp med av jurymedlemmer: Harald Zwart, Bjørn Nagel, Erling Omvik, Audhild Gregoriusdotter Rotevatn, Tor Andersen, Thore Hansen, Ulf M. Davidsen, Arild Sønstrød med flere. Det var med andre ord kompetanse på høyeste plan som var samlet på ett brett. Det i seg selv skulle være en garanti for at troféene havnet der de skulle i den jevne konkurransen.

Idéen om lage et arrangement der elever arbeider fra Medier og Kommunikasjon både ble presentert og samtidig konkurrerte mot hverandre, ble unnfanget i avgangsklassene i fjor. I det siste skoleåret har de en lengre periode med fordypning i et emne, og to elever tente på idéen som faglærer Eivind Ole Olsen hadde med seg fra sin studietid i Bergen. Det ble en dundrende suksess med et feiende

show, mye moro og bred medieomtale. Det var det, trodde mange. Ingen torde vel ta den utfordringen igjen.

Å jo da! Her var det ingen feiginger. Avgangselevne tok stafettpinnen og satte i gang med det mål for øyet: minst å kopiere bedriften fra i fjor. Og denne gangen var de flere til å dra lasset. For det ligger et betydelig arbeid bak prosjektet som fra ende til annen er elevstyrt og understøttet av faglærer Erik Ryr som mentor og avdelingsinspektør Grethe Wang-Erlandsen som har styrt økonomien. Man kan godt forestille seg hvilket apparat som er i sving for å skaffe sponsorer, innhente utstyr og effekter, trykke program og invitasjoner, skaffe eksternt hjelp, leie lokale osv. Det har elementer av reell virksomhet i planlegging og gjennomføring.

Det har også stor grad av tverrfaglighet i seg. Selv om arrangementskomitéen har styrt det hele og trukket i trådene, hadde de ikke greidd å gjennomføre denne vellykkede forestillingen uten hjelp fra andre avdelinger ved skolen. Utformingen av troféet er et resultat av en konkurranse på Reklame, Illustrasjon og Design og er produsert av Mekanisk avdeling. Tekstil og Design har sydd «Unions»-kostymene til programlederne. Frisør har sminket, stilet og lagt frisyrene, og alltid nærværende Næringsmiddelseksjon sørget for smektende traktement slik seg hør og bør ved en sådan anledning. Som en lokal skoleleder uttrykte det: – Hva kan vel vi stille opp mot dette. Dere kan jo by på alt – fra egne rekker!

[tilt] & panorering

E-KINO ER UNDER UTVIKLING

NÅ SKAL DU HØRE...

En brosjyre om hvordan Pjotr Sapegins film ble til, er utarbeidet av Skolefilm-utvalget i samarbeid med ORO FILM AS. Tilsendes fra: hoffart@orofilm.no

REDAKTØRPLAKATEN

Redaktørplakaten er modernisert, og er nå medienøytral. (Kilde: *Dagens Medier* 14/04).

Den digitale kinoprojektøren 4K ble lansert under filmfestivalen i Trondheim. Sonys maskin har fire ganger så høy oppløsning som 2K, det vil si 4000 piksler horisontalt. Kinoteknisk direktør i Film & Kino, Rolv Gjestland, uttaler til «Rushprint» at 4K ikke er godkjent for å vise

Hollywood-film ennå. Det dreier seg om en prototyp som ikke er tilstrekkelig sikkerhetsklart, og man har ikke annet enn demonstrasjonsmateriale å vise på den. Store investeringer krever sikkerhet om fremtiden, utstyret må holde noen år. Derfor er det vanskelig å si når 4K vil bli aktuell. Norge

er for lite til parallell drift av ulike systemer.

Digital drift vil imidlertid by på mange fordeler. Kinoen kan programmeres spesielt for dens eget publikum, og små kinoer vil få filmene tidlig. Gjestland spør at noe vil skje innen fem år. Til det skjer vil Norge satse på 2K.

MOTTAKERPLAKATEN

Med støtte bl.a. fra Medietilsynet og Fritt Ord ble ungdommer mellom 18 og 31 år utfordret til å utarbeide en plakat for mottakerne – i tråd med Vær Varsom-plakaten og redaktørplakaten. Målet var mer bevisste mediebrukere. Informasjonskontoret for

folkehøgskolen sto sentralt i arrangementet, som resulterte i at plakaten ble presentert og overlevert kulturminister Valgerd Svarstad Haugland og generalsekretær i Norsk Presseforbund, Edgar Kokkvold. (Kilde: «På bølgelengde» 2/05).

RADIONYTT

Mediehuset Fredrikstad Blad har kjøpt Radio 3 Sarpsborg. I tillegg eier avisen Radio Fredrikstad og Radio Moss, og utgir SarpsborgAvisa. Dermed dekker mediehuset hele Østfold. Romsdals Budstikke har kjøpt Molde-baserte 1FM, og Tidens Krav har overtatt Kristiansund-radioen 1FM (Kilde: «På lufta» 5/04). Romsdals Budstikkens redaktør, Arnt Sommerlund, ser ikke bort fra at RB også vil søke lokal-TV-konsesjon ved utgangen av 2006. Like før jul kjøpte Østlendingen seg opp

i lokalradioen P5 Solungen. (Kilde: *Dagens Medier* 2/05).

12 % av den norske befolkningen hører på webradio i løpet av en måned, og 3 % lytter daglig, viser en undersøkelse fra TNS Gallup/Red Measure. Radio 1 Oslo gjør det spesielt bra på en annenplass, med 29 700 registrerte brukere i uke 43. NRK P1 er størst, med 31 100 brukere. Weblyttingen er doblet fra tidligere måling, melder «På lufta» 6/04.

ny JOURNALIST-UTDANNING i bergen

I høst åpner Universitetet i Bergen studier i praktisk orientert journalistikk. Fagansvarlig er medieprofessor Martin Eide ved Institutt for informasjons- og medievitenskap. Han sier at det er en stor fordel i konvergensens tidsalder at instituttet kombinerer både teknologisk informasjonskompetanse og medie- og kulturkunnskap. Studiet blir treårig. (Kilde: *Dagens Medier* 2/05).

MEDIETILSYNET NEDSETTER ARBEIDSGRUPPE FOR DAB

På oppdrag fra Kultur- og kirkedepartementet har Medietilsynet nedsatt en egen arbeidsgruppe for digital radio (DAB) i Norge. Formålet med gruppen er å identifisere eventuelle tiltak som på sikt kan legge til rette for overgangen fra analog til digital radio (DAB) i Norge.

Utviklingen av DAB er et ansvar for markedsaktørene selv, og myndighetenes rolle er primært av tilretteleggende karakter.

Gruppen ledes av avdelingsdirektør Lars Winsvold, Medietilsynet.

De øvrige deltagere er:

Oddvar Kirkbakk og Øyving Vasaasen, NRK

Rolf Møkleby, Norkring

Erik Andersen, EE-bransjen

Hans Petter Danielsen, P4

Geir H. Malmnes, Kanal 24

Alf Lande, Kanal 2 Digital

Herman Skretting, Norsk lokalradioforbund

Dag Løvdal, Medietilsynet

Sekretariat og analyse ivaretas av Line Langnes og Trygve Panhoff, Medietilsynet.

Arbeidsgruppen skal bl.a. vurdere aktørenes rammevilkår, utarbeide forslag til tiltak som kan fremme utviklingen av DAB og utarbeide forslag til modell for fordeling av kapasitet i de regionale DAB-blokkene og det planlagte frekvensområdet i L-båndet.

Arbeidsgruppen skal bl.a. vurdere aktørenes rammevilkår, utarbeide forslag til tiltak som kan fremme utviklingen av DAB og utarbeide forslag til modell for fordeling av kapasitet i de regionale DAB-blokkene og det planlagte frekvensområdet i L-båndet.

Gruppen hadde sitt første møte 14. mars og har frist til 1. oktober i år med å ferdigstille rapporten.

AVISNYTT

Unge mennesker som blir eksponert for avis i skolemiljøet blir avislesere i dobbelt så stor grad som dem som ikke blir det, viser en undersøkelse gjennomført i USA på oppdrag av Newspaper Association of America Foundation. Unge voksne mellom 18 og 34 år ble spurt. I Norge er mellom 100 og 115 aviser hvert år med i Avisuke-prosjekter. (Kilde: *Dagens Medier* 14/04).

Det var nisjeavisene og små lokalaviser som økte mest i 2004. Opplagsvekst-vinneren var Morgenbladet, fulgt av Dagens Næringsliv, Bergensavisen, Vårt Land og Romerikes Blad (Kilde: *Dagens Medier* 3/05).

KURS I LÆREPLANFORSTÅELSE & FAGLIG ETTERUTDANNING

Under arbeidet med Kvalitetsløftet og de nye læreplanene har tillitsvalgte i organisasjonene Dans i Skolen, Landslaget Drama i Skolen, Kunst og design i skolen, Landslaget for medieundervisning og Landslaget for norskundervisning vært representert i læreplanutvalgene, som ledere eller som nemndmedlemmer.

Høsten 2005 tilbyr de enkelte lagene kurs i læreplanforståelse og faglig etterutdanning innen dans, drama, formgivning, kunst og håndverk og design, norsk og mediefaget.

Det er sendt orientering om dette til utdanningsavdelingen i fylkeskommunene, som nå er ansvarlige for oppfølging av Kvalitetsløftet i sin region. Kursene tilbys tilrettelagt i samarbeid med fylkets utdanningsavdeling og kan tilpasses de behov som måtte foreligge.

Meld behov til utdanningsavdelingen i ditt fylke!

«brått evig»:

M&K-ELEVER I KORTFILM TIL FESTIVALER

Patrik Olaussen

Einar Berbo

Michael Hopstock er lærer i Medier & Kommunikasjon ved Oppegård videregående skole. For et drøyt år siden hadde han idé, manus og regi for den 4,5 minutt lange «Brått evig», og fikk utenom skoletid med seg tre avgangsklasse-elever han var klassestyrer for, som skuespillere. Filmen er nå tatt ut både for kortfilmfestivalen i Oberhausen i mai, og IFCT (International Festival of Cinema and Technology), som avholdes på flere steder (Orlando, New York m.v.) på sommeren og høsten.

Jonas Nicolaysen

Einar Berbø og Jonas Nicolaysen

Av Trygve Panhoff

I Oberhausen er den én av fire norske bidrag.

Filmen handler om å få verden i hodet: hva som kan skje når alt raser sammen i løpet av kort tid. Tematikken er alvorlig, og filmen er et forsøk på å få publikum til å vurdere hovedpersonen selv. Er han ansvarlig, eller må det bare bli slik?

En kald lørdags formiddag stilte teamet på Frogner stasjon i Sørums. Stasjonen er stengt, men de som leier der lot den noe forfrosne gjengen bruke venterommet. Opptakene gikk greitt. Men midt i en pause kom plutselig et arbeidstog kjørende forbi: dette, tenkte de, kunne vært en flott scene som ikke var planlagt. Så viste det seg at kamera hadde stått på. Toget kom med i filmen.

Det ble skutt en del ekstra reaksjonsbilder som viste seg å være bra å ha. Noen bilder ble også byttet om under redigeringen. «En kan ikke gjenta nok», sier Hopstock til [tilt], «hvor viktig det er å ha godt med innklippings- og miljøbilder, og ha en klar innspillingsplan.

En kan redde nesten alt på en god lydlegging. Sett av nok tid til den», understreker Hopstock: «det er kanskje den viktigste delen av jobben. Ofte får en for liten tid i denne fasen.»

Filmen er tatt opp digitalt, og er teksten på engelsk. Som skuespillere ser vi Einar Berbø (hovedrolle), Jonas Nicolaysen og Patrik Olaussen. Foto og klipp er ved Vegard Aase.

På Manglerud vg. skole har lærer Merete Jørgensen brukt filmen som analyseoppgave. To elever i tredje klasse i år, Magnar Skjervøy og Truls Nielsen har laget en remake etter manuskriptet, men uten å ha sett filmen.

[tilt]: «Medier & Kommunikasjon» er et velegnet fag for å få til et slikt prosjekt? Hva synes du om forslagene om nedskjæringer i det svært populære faget?

Hopstock: «Vi får håpe det ikke går så ille. Det er alfa og omega å ha et fag som gir studiekompetanse og har et bredt medieinnhold».

kunn
skap
deba
tten
gasje
ment

hva skjer i 2005?
delta
følg med i [tilt]

følg med på www.lmu.no

Enkel begynnerbok for PC-brukere

- Synes du at det som erfarne databrukere kaller «enkelt» slett ikke er så enkelt, men derimot ganske vanskelig?
- Vil du lære å arbeide med tekstbehandling og enkle rutiner på en datamaskin?

FamiliePC-boka er skrevet av Svein-Ivar Fors på et dagligdags språk, tilpasset den uerfarne databruker, uten unødig bruk av vanskelige datauttrykk.

Lær deg

- Windows • Tekstbehandling • Regneark • Mange nyttige PC-tips!
- Bruk PC'en til å skrive brev, gjøre forandringer i tekster, skrive feilfritt nesten bestandig, kopiere datafiler, føre regnskap og holde orden på dokumenter.

Lær deg også

- Internett • E-post • Database • Bildebehandling
- Bruk PC'en din til å betale regninger over internett, sende og motta e-post, lage ditt eget kartoteksystem i PC'en og se dine egne bilder på PC-skjermen.

– og litt av hvert ellers!

Pris kr 150,- inkl. porto

Bestill FamiliePC-boka fra

www.fors.no
postboks 323, 1372 ASKER
Telefon 66 75 99 75. E-post: si@fors.no

Moving Image

– i bevegelse

Med is i magen og gode ideer har Moving Image blitt en kreativ aktør innen film og video relatert til barn og unge.

Av Anne-Lise Aakervik

Mobilt videoverksted, seminar for lærere, samarbeid med svenske elever og lærere samt internasjonal kvinnefilmfestival er noen av prosjektene som Moving Image i Trondheim jobber med. Læremidler innen animasjon og mediefag er også noe de to driftige gründerne sysler med.

Bak selskapet står Marit Bakken og Herbjørg Clifford. Begge to med hovedfag i filmvitenskap, lektorjobber, samt andre konsulentjobber i praksisbaggen. Men det var ikke nok.

– Det startet vel med at vi ønsket å jobbe med noe vi faktisk var utdannet til og likte, sier Marit Bakken. Det var ikke all verden med jobber å søke på, og vi endte opp med halvgode løsninger.

– Vi hadde snakket om å gjøre noe sammen før, og visste at det måtte bli noe innen film og medier, fortsetter Herbjørg Clifford. Så da Marit ringte fra redigeringsrommet i Nord-Norge og sa; nå gjør vi det, var vi i gang!

Det var høsten 1997 og Moving Image Kompetansesenter for film og video var en realitet. De søkte, og fikk, 150 000 kroner i etablererstøtte, og lyttet til gode råd fra erfarne etablerere og rådgivere. – Vi ble kvotert inn, fordi 40 % av støtten på den tiden skulle gå til kvinner. Men det var ikke alltid at folk forsto hva vi ville drive med. Hvorfor produserer dere ikke fiskesluker, da vet vi i det minste hva det er, sukket saksbehandleren vår oppgitt. I mars 1998 var de etablert i egne kontorlokaler.

Ungdom og medier

I dag er det ikke mange som tviler på hva Moving Image driver med. Virksomheten kan deles inn i fire kategorier: nettverksbygging, undervisnings- og kursvirksomhet, prosjektarbeid og produksjon av film både på oppdrag og som de utvikler selv. Spesialområdet er oppdragsproduksjon relatert til barn og unge. – Det er ikke mange som prioriterer filmfaget, og kommuner satser lite på filmfaget i skolene.

– Men vi var også klare fra starten at vi ønsket å

få til et Midt Norsk Filmsenter, den jobben har gått parallelt med det andre, sier Herbjørg Clifford.

– I starten var skoleverket målgruppa vår, men vi oppdaget fort at der var det lite penger å hente i skolene, for de har dårlig råd. Etter hvert skjønte vi at kunsten var å hente penger sentralt og lage noe som vi tilbyr skolene, forklarer Marit Bakken.

Norsk filminstitutt har finansiert flere kursopplegg med levende bilder som tema, som har vært rettet mot skolene, både elever og lærere. – Og da har vi merket interessen.

– Vi har også hatt et godt samarbeid med Trondheim kino i forbindelse med skolefilm-satsingen deres, og holdt lærerkurs og konferanser i den forbindelse, blant annet en norsk og en nordisk konferanse om barn, unge og audiovisuelle medier.

Nettverksbevisst

– Vi visste fra dag én at nettverk var viktig, og samme året som vi startet Moving Image var vi med å etablere Nettverk Trollgarn. Våren 1999 bevilget Norges Forskningsråd 2,4 millioner kroner til utvikling av nettverkssamarbeidet med vekt på ny teknologi over geografiske avstander. Nettverket er en sammenslutning av fire film- og medieprodusenter i Trøndelag, og er en base for produktutvikling, kompetanseheving og samproduksjon av film-, video- og multimedia. Og hvor hovedvekten har vært kulturrelaterte prosjekter.

Trollgarn samarbeider også med Filmpool Jämtland som holder til i Østersund, i Sverige. Dette er et ressurscenter for filmarbeidere i denne regionen. Sammen har de dannet Mitt-Nordisk filmforum. – Gjennom dette samarbeidet har vi også fått tilgang til Interreg midler og har gått i gang med flere store prosjekter. Et av de siste kalles STEPS – våre foretelling. Der ungdom fra Jämtland og Trøndelag utforsker egne fortellinger og skapervirksomhet. De produserer film, foto og er både dokumentariske og kunstneriske. Verkstedet reiser rundt i åtte kommuner i Jämtland/Trøndelag og blir en uke på hvert sted. Samarbeidet omfatter både kunst/kulturinstitusjoner og frie kunstutøvere i samarbeid med en skole og en klasse som får besøk fra svenske elever. I en uke jobber de sammen.

– STEPS inneholder alle de tingene vi ønsker å jobbe med, her er politikk, mediepedagogikk og tverrfaglig samarbeid, sier Herbjørg.

Utfyller hverandre

Samarbeidet dem i mellom er det ingenting å si på. Sammen er de svært gode til å skrive søknader, det er en nødvendighet om du skal få til noe. – Vi er like, men også forskjellige, sier Marit. – Mens jeg er mer forsiktig, ser begrensninger og liker å ha kontroll, er Herbjørg den visjonære, som kommer med de store ideene. – Vi er aldri uenige på det faglige og har vært vårt område. Personlige egenskaper er viktig, og man må tørre for å bli god. Våg å tenke store budsjetter. –Men vi ble jo litt sjokkerte da vi satt der med 2,5 millioner i hendene til å bygge nettverk for, innrømmer Marit. Men de klarte det også.

–Vi forstår hverandre godt og har lært hverandre å kjenne, og vi har iallfall én ting felles; vi gir oss ikke så lett, slår Herbjørg fast.

Og det må til. For hvem andre kunne ha dratt i gang en internasjonal kvinnefestival langt utenfor storbyen i Nord-Trøndelag? Femmina Internasjonale Filmfestival gikk av stabelen i Verdal november 2004.

– Vi har vært heldige helt fra starten av, alle prosjektene vi har satset på har gått bra. Men så har vi også lært oss å ha is i magen. Vi jobber prosjektbasert, og må ha mange baller i luften, samt tenke minst tre år frem i tid. Vi liker det, men faren for å få en materialtretthet i idé-senteret er jo absolutt tilstede, sier Marit og Herbjørg.

Noen Moving Image prosjekter:

- Video: Med og uten filter: Om unges fascinasjon med voldsfilm.
- Mobilt Videoverksted; kurs for barn/unge/lærere i praktisk videoproduksjon.
- Seminar for lærere i grunnskolen; filmforståelse, animasjon, filmhistorie bl.a
- Arrangør av norsk og nordisk konferanse om barn, unge og audiovisuelle medier
- Femmina: internasjonal Filmfestival
- Sammen med Nettverk Trollgarn:
- Forprosjekt Midt Norsk Filmsenter: tilrettelegge for etablering av MNF
- Nettsted for mediefag i grunnskolen
- Animobilia; håndbok i animasjon

Prosjekter i Midt Nordisk Filmforum:

- STEPS – våre foretellingene.
- Film Comission Jämtland/Trøndelag.
- Mobilt videoverksted: Knyttet til den kulturelle skolesekken.
- Se & Les: som skal gi barn og unge gode lese og filmopplevelser.

Anne-Lise Aakervik er frilansjournalist bosatt i Trondheim. Hun har hovedfag i massekommunikasjon og kulturformidling fra Universitetet i Bergen, og skriver mest om kultur, forskning og litt om fritidslivets gleder.

Marit Bakken (tv) og Herbjørg Clifford har med Moving Image, Kunnskapssenter for film og video skapt noe unikt i midtnorsk sammenheng.
Foto: Anne Lise Aakervik

Videoen Med og uten filter er et produkt fra Moving Image som setter fokus på barns fascinasjon og opplevelser av voldsfilm.

NORDICOM Norge

Nordisk informasjonscenter for medie- og kommunikasjonsforskning

Nordicoms oppgave er å spre kunnskap om medie- og kommunikasjonsforskningen i de nordiske landene. Vi dokumenterer forskning og utvikling innen feltet, og arbeider for å gjøre informasjonen kjent både i Norden, Europa og verden for øvrig. Nordicom er en organisasjon under Nordisk ministerråd og virksomheten utføres både på nordisk og nasjonalt nivå.

Denne spalten er utarbeidet spesielt for [tilt] og medielærere.

Nordicom Norge
Institutt for informasjons- og mediekunnskap
Universitetet i Bergen
Postboks 7800
5020 Bergen
Tlf.: 55 58 91 40
Faks: 55 58 91 49
nordicom@infomedia.uib.no
www.nordicom.gu.se

Aktuelle prosjekter

Norsk animasjonsfilm før krigen

Gunnar Strøm (førsteamanuensis på Mediefag ved Høgskulen i Volda) holder på med doktorgradsprosjektet *Caricatures, Commercials and Color Symphonies. A Comparative History of the Animated Film in Norway before 1940*.

Prosjektet tar for seg produksjonen av norske animasjonsfilmer før krigen. Forholdene i Norge sammenlignes med både USA og Europa, og spesielt fokuserer han på sammenligning og samarbeid med andre skandinaviske land og Tyskland, Tsjekkoslovakia og Nederland.

I siste utgave av nettstedsskriftet *frames per second magazine* (www.fpsmagazine.com) har Strøm skrevet artikkelen *How Swede It Is...and Danish and Norwegian*, om skandinavisk animasjonsdokumentar.

Digitale medier i hverdagen

Barbara Gentikow er professor på Institutt for informasjons- og medievitenskap ved Universitetet i Bergen. Hun leder prosjektet *Nye medier som kulturteknikker og som fora for kommunikativ handling*.

Målet med prosjektet er å kartlegge bruksverdien av digitale medier, som digital-TV og -radio, i konkrete, hverdagslige situasjoner. Forskerne ønsker å finne ut av hvordan nye medier fungerer som plattform for kommunikativ handling og med dette er med på å prege kultur- og samfunnsutviklingen. Prosjektet konsentrerer seg om digitaliseringen av fjernsyn og radio, og deres konverganser med PC og mobiltelefon.

Prosjektet har fire delprosjekter:

- Barbara Gentikow:
Hva skjer med fjernsynspublikum?
- Lars Nyre:
Nye opplevelser i lyd
- Doktorgradsstipend:
Nye produksjonsformer for radio, fjernsyn og internett
- Sverre Liestøl og Erling Sivertsen:
Prototyper for kringkasting

Les mer om prosjektet og publikasjoner på <http://www.kulturteknikker.hivolda.no/>

Litteratur

Om politisk animasjonsfilm

Ajanovic, Midhat: När utopin blev mardröm. Om en animerad film som ifrågasatte «det socialistiska systemet». *Humanistdag-boken/Göteborgs universitet* nr. 17, 2004, Vision og verklighet, ISSN 1400-4496. Tilgjengelig på internett: http://hum.gu.se/forskning/humanistdagbocker/humanistdagboken_17/s023_028.pdf

TV-animasjon

von Feilitzen, Cecilia: *Mer tecknat...?: animerade TV-program – marknad, utbud, barn, föräldrar*, Stockholm, Våldsskildringsrådet, 2004, 247 p., (Kulturdepartementet, Våldsskildringsrådet), (Våldsskildringsrådets skriftserie; 31), ISSN 1102-447X

TV är fortfarande det medium som barn ägnar mest tid åt. Till det populära i TV-utbudet hör tecknade och animerade program. I dag är detta utbud omfattande, enbart i de fem största TV-kanalerna visas cirka 35 timmar animerade program under

og litteratur

en vecka. Skriften ger en beskrivning av marknad och inköpsrutiner för dessa samt en detaljerad analys av en veckas programutbud. I studien ingår också redovisning av intervjuer med barn och föräldrar om hur de upplever «tecknat».

Om Tex Avery og Disney

Pedersen, Joakim: *Tex Avery & Gilles Deleuze: fra anti-Disney til anti-doxa*, Trondheim, Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet, 2004, 86 p., (Norges teknisk-naturvitenskapelige universitet, Institutt for kunst- og medievitenskap).
Note: Hovedfagsoppgave.

Skar, Merete Markeng: *Disneyfisering: medieskapt virkelighet fra Walt Disney Company*, Oslo, Universitetet i Oslo, 2004, 132 p., (Universitetet i Oslo, Institutt for medier og kommunikasjon),
Note: Masteroppgave

Håndbok i animasjonsfilm

I løpet av juni/juli kommer GAN forlag med *Håndbok i animasjonsfilm* av Thor Sivertsen, Marit Bakken og Herbjørg H. Clifford.

Tidsskrift om animasjon

Animagi er et svensk tidsskrift om animasjon. Les mer om tidsskriftet på www.animagi.nu

frames per second magazine er et engelskspråklig nettidsskrift som finnes på www.fpsmagazine.com

Ny bok om fotografi

Larsen, Peter: *Album: fotografiske motiver*, Oslo, Spartacus, 2004, 345 p., ISBN 82-430-0-305-3

«Jeg har valgt bare å klistre gammeldagse fotografier inn i mitt *Album*» skriver Peter Larsen i innledningen til denne boken. Med det tar han en slags avskjed med en periode, «med forestillingene om at

Fotografiet finnes, at man kan beskrive dets vesen, dets essens». Han ser nærmere på fotografiets historie – og tar for seg et utvalg bilder som har vært viktige for ham selv og for andre. Han analyserer bildene og forteller om fotografene. Samtidig reflekterer han rundt fotografiets framtid i digitaliseringsens tidsalder.

Reklamefoto vs. pressefoto

Sivertsen, Erling: Den iscenesatte indeks. *Norsk medietidsskrift* 11(2004)2, pp. 146-164, ISSN 0804-8452

The article focuses on an advertisement for Tine Jarlsberg cheese observed in the *Dagbladet* magazine. Semiotic analysis indicates that there are several aspects connected with the indexical sign that are staged in all advertisements. The analysis was triggered by the play with the indexical sign. However, since the magazine also contains press photographs, the genre of photography is compared and discussed in relation to advertisement photography. The analysis focuses on the reflexivity of the creators of the index in both genres. One important argument is that the indexical relation in the advertisement photograph is loosened, while that of the press photograph is fortified. Thus, the conclusion of the analysis is that the practice of the advertisement photographer is free and expanding due to sophisticated digital techniques, while that of the photojournalist is bound due to the same techniques and values of the journalistic institution.

Ny bok om layout

Sogstad, Knut:
Layout: journalistisk presentasjon, Kristiansand, IJ-forlaget, 2004, 2.rev.ed., 255 p., ISBN 82-7147-252-6

Du finner denne og annen mediestatistikk på **medienorges** nettsider: www.medienorge.uib. Gå inn på «Søk etter statistikk» på menyen, velg mediet du vil ha informasjon om og du får opp en oversikt over tall og fakta som du kan klikke deg videre inn på. **medienorge** ble etablert av Kulturdepartementet i 1994 og er en informasjonssentral for fakta om norske massemedier. Gjennom ti år har vi samlet inn et omfattende datamateriale fra ulike bransjeorganisasjoner, private selskaper, offentlige institusjoner og andre kilder. Materialet publiseres først og fremst på Internett, men også i bokform og i nyhetsbrevet «mediefakta».

Denne spalten er utarbeidet spesielt for [tilt] og medielærere.

medienorge
Institutt for informasjons- og medievitenskap
Fosswinckelsgt. 6
5007 Bergen
Tlf: 55 58 91 26
Faks: 55 58 91 49
medienorge@infomedia.uib.no
www.medienorge.uib.no

Visste du at ...

... vi aldri har sett så mye på TV som i 2004? I fjor økte seertiden igjen og vi ser nå nesten 3 timer (166 minutter) på TV en gjennomsnittsdag. Tallene er hentet fra Norsk TV-meterpanel som er utgangspunktet for TV-kanalenes offisielle seertall i Norge. (TV – Seertall årsgjennomsnitt)

... pensjonister ser mer enn dobbelt så mye TV som tenåringer? I 2004 så aldergruppen 65+ på TV i 3 timer og 48 minutter en gjennomsnittsdag, mens 12-19-åringene brukte 1 time og 42 minutter på TV-seing. (TV – Seertall årsgjennomsnitt)

... vi hører stadig mer på radio? Både andel radio-lyttere og lyttetid økte i 2004 i følge Radiundersøkelsen som TNS Gallup gjennomfører for radiokanalene. (Radio – Radiundersøkelsen).

... folk med høy utdanning lytter mindre på radio enn andre? I 2004 lyttet personer med høyskole- eller universitetsutdanning på radio i 2 timer og 22 minutter, mens de med kun videregående skole hadde en gjennomsnittlig lyttetid på 3 timer og 3 minutter. (Se Radio – Radiundersøkelsen)

... utdanning også spiller en rolle for TV-seingen? Har du høyere utdanning ser du 45 minutter mindre på TV en gjennomsnittsdag enn de med videregående skole. (TV – Seertall årsgjennomsnitt)

... utdanningsforskjeller spiller liten rolle for hvor mye vi leser avis hver dag? Det er kun en forskjell på 2 minutter i lesetid per dag mellom folk med høyere utdanning og de som kun har videregående skole. (Avis – Avislesing en gjennomsnittsdag)

... selv om ikke utdanning spiller noen særlig rolle for hvor mye tid vi bruker på avislesing hver dag, er det klare forskjeller når det gjelder hvor mange aviser vi leser? Blant de med høyest utdanning leser 22 prosent 3 aviser eller flere hver dag. Tilsvarende tall for per-

soner med videregående skole er 12 prosent. (Avis – Avislesing en gjennomsnittsdag)

... VGs papirutgave mistet 35 000 lesere i 2004, mens Dagbladet mistet 21 000? Samtidig økte lesertallene for nettutgavene betydelig; VGs nettavis fikk 165 000 flere lesere, mens lesertallene for Dagbladets nettutgave økte med 118 000. (Avis – Lesertall for norske aviser og Daglig dekning for nettaviser)

... Morgenbladet var avisen med størst opplagsøkning i 2004? Opplaget økte med hele 41 prosent og avisen fikk 13 000 flere lesere sammenlignet med 2003. (Avis – Opplagstall norske aviser og Lesertall for norske aviser)

... antall klager til Pressens Faglige utvalg økte med 46 prosent i 2004? VG, Aftenposten og Dagbladet var de avisene fikk flest klager. Av de 267 klagene som kom inn førte bare 27 prosent til fellelse eller kritikk. (Avis – Pressens Faglige Utvalg – klager).

... medieselskapet A-pressen har kjøpt 50 % av lokalradiokjeden JærradioGruppen? JærradioGruppen har eierandeler i 18 lokalradioer rundt om i hele landet. Eierandelene i disse kommer i tillegg til de 5 lokalradioene A-pressen har interesser i fra før.

... selskapet som eier TVNorge, Scandinavian Broadcasting System (SBS), har kjøpt opp lokalradiokjedene Radio 1 og the Voice? SBS er et amerikansk selskap som eier en rekke radio- og TV-stasjoner i Norden og resten av Europa. Selskapet har i tillegg nettopp kjøpt opp betal-TV-kanalene Canal+.

Du kan lese mer om de store medieselskapenes interesse for lokalradio i **medienorges** nyhetsbrev **mediefakta** som publiseres i månedsskiftet april/mai. Abonnement på nyhetsbrevet kan tegnes på nettsidene: www.medienorge.uib.no

norske barn EKSEMPEL FOR ANDRE

Europeisk AWAREU konferanse om barn og elektroniske medier i Oslo

Torsdag 17. februar møttes representanter fra 14 EU-land i Norge for å lære om trygg bruk av elektroniske medier. Konferansen, som er en del av SAFT-prosjektet ved Medietilsynet, ble åpnet av statsråd Valgerd Svarstad Haugland.

Ved Elisabeth Staksrud

SAFT-prosjektet går med dette inn i en ny fase, hvor prosjektets samarbeidsprofil er adoptert av både EU og det norske nettverket. I Norge intensiveres arbeidet, og bransje, myndigheter og forskningsmiljøer knyttes tettere sammen. I Europa skal alt arbeid på dette feltet nå organiseres etter mønster av SAFT. Det nye SAFT-prosjektet begynner nå opplæringen av alle disse landene.

«Den norske regjeringen vektlegger viktigheten av dialog mellom alle involverte. Trygg bruk av elektroniske medier må være et felles ansvar for både foreldre, lærere, bransje og offentlige organer. Samarbeid er essensielt, og det har SAFT fått til», uttalte kultur- og kirkeminister Svarstad Haugland.

Jørgen Kirksæther ga en innføring i dataspill, og det var innlegg ved Susanne Boe (Medierådet i Danmark), samt forelesninger om journalistikk og kringkasting (Kjell Terje Ringdal) med avsluttende gruppearbeid.

Dagen før ble de fleste deltakerne ønsket velkommen av direktør Tom Thoresen i Medietilsynet i Oslo, hvor de fikk prøve ut dataspill og lytte til en innføring i filmvurderinger ved filmsakkyndig Trygve Panhoff.

På lørdag var det ekskursjon til Telenor, med fremtidsvyer ved Fujitsu Siemens.

Vil «glemme» porno og vold

Gjennom den store SAFT-kartleggingen i 2003-2004 ble det klart at foreldre bekymrer seg over at barn kan se pornografi på Internett. Ser man på barnas faktiske bruk, er det andre områder som utmerker seg som mer problematiske. «SAFT viser at barns bruk av porno på nettet er meget begrenset. Stort sett dreier det seg om gutter i

tenårene og barn som taster feil når de søker etter informasjon», sier leder for SAFT-prosjektet, Elisabeth Staksrud i Medietilsynet. «Vi ønsker å få fokuset bort fra redselen for porno og over på temaer som kildekritikk og personvern.»

Tallene fra SAFT viser blant annet at halvparten av alle norske barn tror at all informasjon de finner på Internett er sann. Villigheten til å legge ut personlig informasjon som navn og bilder er også stor. «Vi ser med bekymring på den økende trenden med å legge ut private bilder på kommersielle nettsteder, og vil arbeide for en felles europeisk kampanje som lærer barn og unge personvern og kildekritikk», sier Staksrud.

Fokus på medietrening og dataspill

«På dette første seminaret valgte vi å vektlegge informasjon om dataspill og praktisk medietrening», sier Staksrud.

«Alle fikk sjansen til å prøve seg foran kamera, mens profesjonelle journalister gjorde intervjuer. Mediene er en viktig kanal for oss som skal drive opplysningsarbeid, derfor er det viktig å trene på dette», fortsetter hun.

Også dataspill ble testet og snakket om. «Mange testet dataspill for første gang – og fikk sjansen til å oppleve hvor morsomt det kan være – også for voksne.»

Fakta om SAFT i Europa

Det europeiske tiltaket vil videreføre SAFT-prosjektet for trygg bruk av Internett for barn og unge. Det nye prosjektet støttes av EUs handlingsplan for sikrere bruk av Internett (Safer Internet Action Plan) med 340 000 Euro (ca. 2,9 millioner kroner). I tillegg bidrar Medietilsynet med tilsvarende midler, slik at totalbudsjettet er på ca. 5,7 millioner norske kroner.

Amandus *Showet*

Smakebiter

Bildet fra venstre: Amandusjuryen 2005. Fra v. Anne Hoff, Jens Uwe Korten, Andreas Dreyer, Inger Helene Eidsaa, Jeppe Riegels og Marthe Sophie L. Eide. Foto TP.

Bilde nr. 2 fra venstre: Programlederne Kjersti Gullvåg og Truls Pedersen.

Bilde nr. 3 fra venstre: Utdeler av manusprisen, kulturminister Valgerd Svarstad Haugland.

Bilde nr. 4 fra venstre: Utdeler av animasjonsprisen, Pjotr Sapegin.

Det store showet i Maihaugsalen ble dekket av Aftenposten og Gudbrandsdølen, og fjernsynsfilmet av avgangstudenter ved Høyskolen i Lillehammer. Som vanlig var salen fullsatt av forventningsfulle ungdommer. Hus-DJ'en startet det hele.

Programlederne Truls Pedersen og Kjersti Gullvåg (kjent fra Pysjpopbaluba, NRK) gjorde en fin og stilig innsats. 366 filmer var meldt inn til konkurransen.

Essayklassen ble vunnet av Camilla Lothe («Gullfisken»). Essayklassen ble karakterisert som «filmer som tør». Filmskaperne syntes det var både skummelt, kjekt og overraskende å vinne, og de kunne berette at fisken Ivan fortsatt er i live. Dokumentarregissøren Margreth Olin var prisutdeler.

«Anything is possible» ble fremført av Maria Haukås Storeng.

Beste juniorfilm: Simon Barmann-Jensen (13) fra Oteren med filmen «Supersau» fikk sin pris av de unge skuespillerne fra «Venner for livet», Magnus Solhaug og Sunnaina Jassal, som hadde trivdes under filminnspillingen. Filmskaperen ga en takk til lego; det var der det startet. Videre takket han faren for klippehjelp og Warner for bruk av Indiana Jones-musikken. «Jeg hadde ikke trodd det», uttalte Simon: «De andre blir vel litt misunnelige, antakelig».

Erlend og Steinjo sendte hilsen til showet på storskjerm.

Manusprisen ble utdelt av kulturminister Valgerd Svarstad Haugland, som understreket at det var fint å se

hva barn og unge lager i dag: Vi må satse på barn og ungdom, språk og kultur, mente hun, og la til at film ikke bare er underholdning. Det var Statens Veivesen som i samarbeid med Amandus ga pris til «Ta en titt i speilet» (om trafikkisikkerhet). Veivesenet var representert i salen ved Sidsel og Bjørn Sandelien. Vinneren syntes det var morsomt å se manuset bli til film. Alt blir lenger på film enn en tror, var hennes erfaring. Tungtvann, Jaaa9 og OnkelP fremførte den fengende rap-låten «By-skilsmissebarn».

Animasjonsprisen ble utdelt av Pjotr Sapegin (se [tilt] nr 3/4-04), som selv har mottatt til nå 48 priser for sine filmer. Den gikk til Kyrill Dementjev, Jostein Aasterud, Knut Erik Lindblad, Simon Chr. Olsen for «Makt i media og meg» (Bærums Verk), som spesielt takket sine mødre. Filmen som varer ett minutt, krevde en måneds arbeid. «Lærerne bet aldri på at den hadde et budskap», mente de. Sapegin fremhevet at alle de nominerte var å anse som vinnere.

Gjøglerne som underholdt i showet fremførte et stuntnummer, og skuespilleren Pia Tjelta sendte hilsen.

I forbindelse med 2005-jubiléet var det arrangert en egen konkurranse over svenskevitser. Programlederne

fant det tankevekkende at i Danmark er svensker smartest, mens finnene selv er smartest i Finland, og svenskene dummost.

«Sett av naboen» ble vunnet av Kari Enger Syrstad, Maria Eknes Stagrund og Sidsel Lindhagen («Svensk slakter tar pause».) De ble introdusert av de svenske nominerte, Martin Jern og Henrik Norrton.

Så sang den norske duoen Kristiania, som har slått bra an i utlandet (Hellas, USA, Spania, Brasil) «Would you be my baby?».

I klassen Fiksjon vant Kim Lenschow Andersen, Morten Sandøy, Adrian Kirkeby og Jørgen Klüver («Carpe Epistola»). Prisen ble utdelt av lillehamringen Benjamin Røsler («Mikkel» i «Hawaii, Oslo» og Olsenbanden jr., 15). Filmskaperne hadde mange felles idéer og forbilder som Kubrick, og drømte om en lang spillefilm med mange søte jenter.

«The Day the Elephant Died» ble fremført av Mayfiles.

«Dere gjør en livsviktig innsats», avrundet programlederne: «Uten film – ingen kino, uten kino ingen dater – uten dater ingen kjærester og uten kjærester ingen barn. Og uten barn – verdens undergang!»

medielæreren

SOGNDAL VIDEREGÅENDE SKOLE

Navn: Albertine Aaberge

Arbeidsplass: Sogndal videregående skole

Undervisningsfag: Mediekunnskap3, mediedesign, medieproduksjon, medie, individ og samfunn

Utdanning/ bakgrunn: Hovedfag medievitenskap fra Universitetet i Oslo

Om skolen: Ca. 600 elever, 1MKA 15 elever, 2MK, 11 elever og 3MK 8 elever

Hva er det mest inspirerende i hverdagen som medielærer?

Når elever har fått til vanskelige oppgaver og er fornøyd med det. Diskusjoner med kolleger som har med mediesituasjonen å gjøre

Hva skulle du helst slippe som lærer?

Ta fravær og bortskjemte tenåringsjenter

Hvordan jobber dere med prosjekter? Kjører dere prosjekter hele tiden, eller kun i perioder? Hvor lange er prosjekter kjører dere? Hvilke tema finner dere egner seg best for prosjekter?

Vi kjører stort sett prosjekter; web, logo, bokdesign, nyheter, radiosending. Teoretisk introduksjon eller besøk fra oppdragsgiver i begynnelsen, opplæring i programvare og full rulle med oppgaveløsning. Så til slutt rapportskrivning og tilbakemelding.

Tverrfaglighet- hvilke utfordringer møter dere?

Utfordringen er å få god struktur på prosjektene og kunne gi vurdering på de ulike sidene ved prosjektet.

Jobber dere tverrfaglig med mediefagene?

Ja, stort sett hele tiden.

Tverrfaglighet med andre fag?

Lite tverrfaglighet, vi har ikke så mye kommunikasjon med allmennfaglærere på grunn av hvordan timeplanen er lagt opp, tror jeg. Noe tverrfaglig arbeid i norsk.

Hvilke fag er det enklest å inkorporere?

Norskfaget.

Et eksempel på et tverrfaglig prosjekt?

Brosjyre om forurensning i tverrfaglig prosjekt med naturfag i 1MK.

Hva er det mest vellykkede prosjektet dere har kjørt ved MK Sogndal?

Det er som regel noe vellykket og noe som kunne vært bedre ved alle prosjekter. 2MK skrev en bok i mediehistorie som de satte etterpå, her var det veldig mye læring på alle! Et annet prosjekt er fra en gruppe i 2MK: en animasjonsfilm til en sang av Bare Egil Band; Arne, som er kommet videre til landsfinalen i Ungdommens kulturmønstring i år. Det er jo gøy!

Hvordan er utstyrsparken ved Sogndal videregående?

Stort sett ok, vi har maskiner til alle elever.

Tekniske utfordringer?

Dårlig nettverk og ingen webserver! Det er egentlig katastrofe!

Hva står høyest på ønskelista?

En webserver!

Har dere mange elever som velger å gå ut i læra?

De siste to årene har det vært fire stk. To i foto, en i grafisk mediefag og en skulle i radio, men er ikke sikker på hva det ble til.

Hvordan er erfaringene knyttet til dette?

Blandet, det finnes ingen rutiner for etablering av lærlingplasser. Ingen som har noe egentlig ansvar. Formelt sett er det opp til eleven å finne seg en lærlingplass.

Er det vanskelig å finne lærlingplasser?

Både og. Kommer an på motivasjonen til eleven, og hvor flinke fylkeskommunen er til å følge opp saken.

Har elevene noen form for praksis utenfor skolen? Oppdrag utenfra?

Ved Sogndal VGS er mye av prosjektarbeidet oppdragsbasert og vi har også hatt en uke utplassering i 2MK. Vi ønsker å få 1MK ut i en uke og 2MK ut i to uker.

Elevmedvirkning – hvordan jobber dere med dette ved Sogndal MK?

Vi spør elevene med jevne mellomrom om det er noe de ønsker bedre dekning på i læreplanen, og legger til rette for undervisning i den retningen.

Er du fortsatt lærer om 10 år?

Nei, tror ikke det.

Hvem vil du sende «portrettspinnen» videre til?

Ole Fretheim, Sandane

TOTALLEVERANDØREN

Høy faglig kompetanse, seriøs og pålitelig

VideoUtstyr Norge as består av ildsjeler med mange års erfaring fra TV- og videobransjen. Vårt overordnede mål er å lytte til kundens behov og gi kunden veiledning slik at det blir valgt en løsning som passer, enten det er enkeltutstyr eller totalpakker.

Derfor vil du oppleve at vi bruker god tid på deg i starten, nettopp for å finne ut hvilke ønsker, behov og krav du stiller til det utstyret du skal kjøpe.

Skreddersydde pakker for alle behov

Uansett bransje, og om du er stor eller liten, vil vi kunne finne frem til den løsningen som passer best for deg. Våre erfaringer spenner over et vidt spekter.

Blandt våre kunder finner du f.eks. en rekke lokal-TV stasjoner, flere institusjoner innen offentlig sektor (skoler, helse, psykiatri, politi) og enda flere produksjonsselskaper (video og reklame)

Eget verksted for reparasjon og vedlikehold

Det er en klar fordel å ha alt under ett tak. Hos oss har vi full kontroll hele veien; fra den første fasen med å kartlegge ditt behov, til kjøp og til slutt oppfølging, vedlikehold, service og reparasjoner. Alt skjer innenfor våre vegger og utføres av de samme menneskene som du har kontakt med hele tiden. Det gir både kostnadskontroll og effektiv bruk av tiden!

Bare de beste og mest kjente produktene

Vi har svært gunstige avtaler med de mest seriøse og best kjente merkene innen video- og lydproduksjon. Merkevarer sikrer våre kunder kvalitet og gir ekstra trygghet når det gjelder driftssikkerhet og service.

Bredden på leverandørsiden er dessuten stor, nettopp fordi vi ønsker å ha mange valgmuligheter når vi skal gi det beste tilbudet.

SONY

JVC

Panasonic
Broadcast

Canon

PINNACLE
SYSTEMS
The Choice For Digital Video.

Avid.

SHURE

SENNHEISER

Century precision optics

ABC
PRODUCTS

reflecmmedia

eyeheight

FOR.A
INNOVATIONS IN VIDEO
and AUDIO TECHNOLOGY

VideoUtstyr

VideoUtstyr Norge as

Telefon: 2280 4000

Faks: 2280 4001

www.videoutstyr.no

«Filmen som är så rolig

att den totalförbjudits i Norge»

I [tilt] nr 2/04 brakte vi 1. del av artikkelen om debatten som fulgte Filmkontrollens forbud mot Monty Pythons *Life of Brian* i januar 1980. Her er andre og siste del.

Av Vegard Higrapp

«Krenkende» og «sårende», eller «anti-autoritær satire»?

Dagbladets Terje Mosnes skrev at han hadde sett filmen (på et lukket seminar i Sarpsborg), men at han aldri fikk øye på blasfemien: «Det er meg fullstendig ufattelig at presumptivt fornuftige mennesker kan totalforby denne filmen, og jeg kan ikke forstå annet enn at det samlede utvalg med Else Germeten i spissen langt på vei har diskvalifisert seg fra videre arbeid med å opptre som dadda for voksne mennesker i Norge. Det holder ikke et sekund å vifte med en halvdød lovparagraf i dette tilfellet, det er utvalgets fortolkning som jeg synes bærer bud om maktmisbruk» (Dagbladet 15/1-80).

Hans kollega Thor Ellingsen stilte seg likeledes fullstendig uforstående til forbudet og mente at vedtaket føyde seg inn i en rekke av «tragikomiske avgjørelser» de siste månedene. Han nevnte som eksempel beslutningen om å klippe vekk «sprøytescenene» i Stefan Jarls anti-narkotika-dokumentar *Et Anstendig Liv* og totalforbudet mot Werner Herzogs *Også dverger har begynt i det små* – sistnevnte med den «vidunderlige motivering at filmen ville diskriminere dverger – hva enhver som så filmen kunne se at den ikke handlet om» (ibid).

Ellingsen, Mosnes og en rekke andre kommentatorer mente at Filmkontrollen hadde basert sin avgjørelse på en total misforståelse:

BRIAN VAR IKKE JESUS – et poeng filmskaperne hadde gjort helt klart allerede i innledningen av filmen, når de tre vise menn tar feil av veien og oppsøker Brian som nettopp er født i stallen ved siden av Jesus.

Hva var budskapet i filmen?

Hva handlet så *Life of Brian* om, hva var dens underliggende budskap? Den drev i alle fall ikke ensidig gjøn med folks religiøse tro, ifølge Ellingsen. Snarere drev den «gjøn med demagogers makt over mennesker og meninger – og den brodden er ikke religiøs, men politisk. Gjønen rammer også visse typer 'progressive' bevegelser,» mente han, «som eter hverandre opp i fraksjoner og erstatter konkret handling med resolusjoner» (ibid). Denne fortolkningen – om at filmen ikke var en harselas over Jesu liv, men en politisk satire – skulle gå igjen de i fleste omtalene av filmen. Bjørn Granum i Arbeiderbladet skrev eksempelvis: «Den friskt anarkistiske Python-gruppa har laget en antiautoritær satire som slår i alle retninger. Mot kirken og de hellige skrifter også, naturligvis, men like mye mot militærvesen, politikere og 'frigjøringsgrupper' med monopol på sannheten. Gruppa langer ut en kraftig neve mot autoritetsdyrkelse i alle avskygninger, kristne dogmer får også sitt, det må de tåle» (Arbeiderbladet 17/1-80).

Aftenpostens Tor Marcussen skrev: «Jeg oppfattet den mer som en krass harselas over underkastelse av autoriteter, det være seg religiøse eller

politiske. Budskapet syntes å være: en advarsel om ikke ukritisk å følge ledere, kirkelige eller politiske organisasjoner og maktutøvere. Samt at ingen ting er så alvorlig at det ikke tåler å bli ledd av» (Aftenposten 14/1-80). Martin Nordvik i Adresseavisen: Hvis noe vanhelliges i *Life of Brian*, er det i hvert fall ikke Jesus-skikkelsen. Denne forekommer i filmen bare en gang – ellers er Brian i bildet. Hans historie har riktignok noen paralleller til Bibelens beretning om Jesus, bl.a er tid og sted nøyaktig sammenfallende. Men filmens harselerende holdning rammer andre mål, og slik jeg oppfatter det – er Monty Python-gjengen som vanlig ute etter autoritetene, makthaverne» (Adresseavisen 25/1-80). Lengst gikk imidlertid Bjørn Kolstad, film- og kulturredaktør i Morgenavisen. For han var det «revnende likegyldig» om Brian var Jesus eller ei: «filmene er akkurat like berettiget selv om han er nettopp Jesus» (sitert i Dagbladet 18/1-80). Kolstad ble dermed talsmann for hedningenes syn på saken.

De kristnes syn på filmen

En illsint Arthur Berg – redaktør i den kristne avisa Dagen – var derimot av en helt annen oppfatning. Han hadde sett filmen sammen med Kolstad og en rekke andre personer i en lukket forestilling i Bergen. Etter visningen var det debatt, hvor Berg kom med påstanden om at *Life of Brian* var «en del av et økende brutaliseringsfenomen i vår tid», og at vi måtte «vurdere meget alvorlig hva det

får å si for menneskeverdet når vi mister respekten for guddommen» (ibid). Han fikk følge av Jon Ekholm i Pinsemenigheten som berømmet Filmkontrollen for endelig å ha mannet seg opp og tatt en riktig avgjørelse (ibid). Lektor Andreas Borch Sandsdalen hadde også sett filmen og i tillegg gått gjennom dens originalmanus både på norsk og engelsk. Under en paneldebatt i Oslo kom han med denne analysen: «I Brians liv og historie gjøres det bevisst gjøn med ting som er dypt og alvorlig og hellig for svært mange mennesker. Hele dialogen til filmen kan leses i lys av Jesu bergpreken og da ser en klart hvordan Jesu ord brukes i et komediespill. Uttrykksmåte og ortografi er ofte hentet direkte fra det nye testamentet, mens man andre ganger driver sitatfusk ved å utgi utsagn for bibelske selv om de aldri har stått der» (sitert i Vårt Land 6/2-80). Daglig leder av Kristen filmtjeneste Dag Smemo, mente at uten Jesus ville denne filmen aldri vært laget, selv om man kalte den for en samfunns satire: «Filmen spiller helt bevisst på Det nye testaments framstilling av Jesu liv. At den lager latter og parodi av kirken og de kristne får vi tåle, men et sted går grensen og den går når det hellige blir utsatt for parodiering» (ibid). Smemo følte seg dypt såret fordi den gjorde «narr av alt det som jeg har satset livet mitt på». Han lurte på hva som ville skjedd dersom noen hadde laget en liknende film om Muhammed eller Buddha, eller om man hadde parodierte krigsveteranene «eller andre mennesker vi setter høyt?» Den forannevnte Sandsdalen stilte likeledes spørsmål om hva som ville skjedd dersom korsfestelses-sekvensen i stedet viste «en munter gassing i Auschwitz».

Blant liberalerne var det imidlertid en utbredt oppfatning at kristenfolket selv ikke tok fem øre for å krenke andres følelser. Granum i Arbeiderbladet skrev bl.a: «Når en mer eller mindre søvndrukken slår på radioen om morgenen får en sinte, uforsonlige prestestemmer midt i fleisen, stemmer som (...) spår en død og fordervelse dersom en ikke slår inn

på den smale vei. Til og med to ganger på samme morgenkvist får en servert kristen intoleranse» (Arbeiderbladet 17/1-80). En sint Dagbladet-leser (en av mange) hadde et likelydende synspunkt: «Det er den typiske sjøgode holdningen om egen uovertreffelighet og manglende respekt overfor andres meninger som gjør seg gjeldende. (...). Hva med oss som ikke synes at dette er blasfemi? Vi som heller oppfatter de statlige svovelprekenene kl. 8.15 som blasfemiske?» (Dagbladet 18/1-80).

Uenighet blant kristenfolket

Frontene mellom ånds-liberalerne på den ene siden og de konservative kristne på den andre siden syntes altså ikke å ha blitt mindre tilspisset siden saken mot Øverland på 1930-tallet. Men det var bare tilsynelatende. For heller ikke blant kristenfolket var det full enighet om *Life of Brian* var blasfemisk. Under debatten i Bergen hadde Arthur Berg måttet tåle kraftig motbør fra studentpresten Daniel Apollon som «godt kunne tenke seg at Gud trakk på smilebåndet» av filmen. Dette var nemlig ikke noe angrep på kristendommen. «Dette er kunst, ikke religion, ikke historie,» mente han. Og videre: «Blant enkelte deler av kristenfolket i Norge har man en slem tendens til å si at 'dersom noen angriper oss, da angriper de også det hellige'. Vi har ikke lov til å sette slike likhetstegn. Ved å ta i bruk blasfemiparagrafen har Statens filmkontroll her verken foretatt en kunstnerisk eller en religiøs vurdering. De har tatt en kulturpolitisk avgjørelse og det er vanskelig å forstå noe annet enn at de har gjort det for å tekkes de mennesker som ynder å kalle seg 'kristenfolket' her til lands» (sitert i Dagbladet 18/1-80).

Rettsak mot Filmkontrollen?

Mens debatten fortsatte å rase i pressen, vurderte Synchron Film og Arne Nørholm å bringe saken inn for Ombudsmannen. Problemet var at denne instansen ikke hadde noen myndighet til å overprøve vedtakene i Filmkontrollen. Kinoloven av 1913 gjorde det klinkende klart at sen-

sorene hadde den endelige beslutningsmyndigheten. Alt Ombudsmannen kunne gjøre var å sende en høflig henstilling til Filmkontrollen om å foreta ny vurdering. At dette skulle resultere i helomvending i spørsmålet, var imidlertid lite sannsynlig. Som en siste mulighet gjensto dermed en rettslig prosess mot det Nørholm kalte «sensurens diktatoriske enevelde.» (Bergens Tidende 25/1-80). Han så faktisk ikke bort fra at det kunne bli snakk om et felles bransjeframstøt. Det ville i så fall bli det første i sitt slag her til lands. Han hadde i den forbindelse sendt et brev til Norske Filmbyråers Forening, Norske Kinosjefers Forbund, Norsk Filmforbund og Kommunale Kinematografers landsforbund, der han bl.a skrev: «Dette er en sak av stor prinsipiell betydning for alle som er interessert i film, som lager film, som leier den ut og som viser den på kino (...) Ved å stå sammen kan vi kanskje få fastslått retten til å vise kontroversiell film og muligens rokke ved Filmkontrollens egenrådige disposisjoner» (brev fra Synchron Film 23/1-80). Filmklubbforbundet var raskt ute med å gi sin uforbeholdne støtte. For dem var forbudet blitt en gylden anledning til å starte en ny debatt om Filmkontrollens berettigelse i det store og hele. Under et møte den 3. februar 1980 fattet et enstemmig styre vedtak mot voksensensur av film i Norge. I et brev til pressen, Filmkontrollen og Kirke- og undervisningsdepartementet ble vedtaket utdypet slik:

«Forhåndssensur av film har en klart passiviserende funksjon og er som sådan heller med på å stimulere enn å bryte med den stadig økende kommersialiseringen på alle områder i samfunnet. Filmsensurens individuelle psykologiske perspektiv samt fokuseringen på enkeltfilmer og bilder overser og fortrenger den samfunnsmessige helheten som filmmediet er en del av. Resultatet blir omdiskuterte og til dels latterlige forbud og klipp uten det minste skjær av kultur- og mediepolitisk perspektiv.

Norske kinoer viser filmer som verken er 'forrående, moralsk nedbry-

tende, krenkende for ærbarheten eller stridende mot lov'. Det har vi Statens filmkontrolls garanti for. I denne situasjonen er det absolutt grunn til å peke på at det blant disse filmene finnes en rekke eksempler på kommersialisering og spekulasjon av groveste karakter; filmer som ofte er langt mer betenkelig enn de Filmkontrollen retter søkelyset mot.

Forhåndssensur av film for voksne har ingen eksistensberettigelse i noe samfunn og kan ikke brukes til å stoppe kommersialiseringen. Det synes fortsatt nødvendig med former for kontroll med barnefilmer, men heller ikke dette må bli noen sovepute og erstatning for aktivt kulturpolitisk arbeid.

Film må likestilles med andre uttrykksformer. Det er fullt ut tilstrekkelig med lovverkets mulighet for anmeldelse og rettslig prøving av enkeltfilmer. På den måten unngås skjult maktbruk og vi kan konsentrere oppmerksomheten mot hoved-

problemet – nemlig de økonomiske interessenes styring av både film og øvrig kulturliv.» (Brev fra Norsk Filmklubbforbund 25/2-80).¹

Teologenes oppfatning av filmen

I forbindelse med planene om et rettslig framstøt hadde Synchron Film også engasjert flere av hovedstadens teologer til å se filmen. En av dem – professor Inge Lønning – sa til Bergens Tidende at «det var en gjennomsnittsoppfatning i panelet at uovrensstemmelse i synet på filmen burde vært løst med mindre drastiske virkemidler enn totalforbud» (Bergens Tidende 9/2-80). På spørsmål om hva han selv syntes om filmen, svarte Lønning at den kvalitetsmessig var «svært ujevn». Deler av den var «glitrende godt laget satire på et meget avansert nivå», mens den i andre deler kunne «henfalle til det plumpe og grove» (ibid). Var *Life of Brian* dermed blasfemisk? Selv opplevde ikke Lønning det slik. Han la

likevel til – noe kryptisk – at det man måtte diskutere var om *filmens virkemidler* kunne sies å være direkte *krenkende for bestemte grupper mennesker i vårt samfunn*. I så fall var det statens plikt å beskytte disse gruppene. Dette forbeholdet gjorde ikke journalisten fra BT særlig klokere. Han spurte: «Skal da et lite mindretalls oppfatning av en film være nok til å hindre at den blir vist offentlig?» «Selvsagt ikke,» sa Lønning. «Med krenkelser mener jeg noe langt mer drastisk enn at man driver gjøn med politiske eller religiøse oppfatninger, det må jo være fullt tillatt. Hvis dette derimot antar karakter av *mobbing*, er grensen etter min mening overskredet» (ibid, min utheving). Nøyaktig hvor grensen mellom «mobbing» og «gjøn» lå, hadde professoren ikke noe klart svar på – rent bortsett fra avslutningsscenen og bruken av korset: «Som symbol har det en sterk gjennomslagskraft hos oss, derfor vil en så vidt utpenslet scene som i sluttsekven-

¹ I et annet brev til Synchron Film skriver Norsk filmklubbforbund at: «Totalforbudet av *Life of Brian* kan (...) ikke skyldes annet enn juridisk inkompetanse og manglende politisk gangsyn. Både rettspraksis, sunn fornuft og ikke minst muligheten for senere anmeldelse av filmen for eventuelt brudd på norsk lov burde ha ledet Filmkontrollen på rett vei» (brev fra Norsk filmklubbforbund 25/2-80). NFF mente videre at Filmkontrollen hadde «brutt elementære krav til saklig skjønn i avgjørelsen» og anbefalte som tidligere nevnt å få totalforbudet prøvet for domstolene.

sen i filmen kunne vekke anstøt hos en del mennesker» (ibid). Han kunne likevel ikke skjønne at *Life of Brian* skulle være en krenkelse mot noen bestemt gruppe i vårt samfunn og mente at totalforbudet mot filmen måtte ses i lys av de sterke (og etter hans syn, berettigede) reaksjonene mot Kirkvaag, Lystad og Mjøens PRESS.

Terry Jones' kommentarer

Et foreløpig høydepunkt i saken kom den 14. februar 1980. Da dukket filmens regissør, Terry Jones, opp på et todagers besøk i hovedstaden. Jones skulle egentlig være foredragsholder på et internt seminar for NRKs underholdningsavdeling, men oppmerksomheten var naturlig nok rettet mot det oppsiktsvekkende forbudet. Under en pressekonferanse sa regissøren at han egentlig var henrykt over den norske filmkontrollens forbud. «Det viser jo bare hvor relevant filmen er» (VG 15/2-80). «Ikke hør på meg. Ikke la dere lede av andre. Tenk selv! Egentlig et helt selvfølgelig utsagn,» sa Jones med henvisning til Brians innstendige bønn til sin store «fanskare». Men etter Filmkontrollens beslutning var nok ikke det utsagnet så selvfølgelig likevel, mente Jones. Når det gjaldt de to mest omdiskuterte scenene fra Golgata og korsfestelsen, sa han: «Dette er en advarsel mot å ta symboler for alvorlig. Ville noen reagere dersom vi hadde tatt med det tidligste kristne symbolet – fisken? Vi skal huske på at korsfestelsen var noe dagligdags på bibelsk tid. Og jeg synes nok at sangen fra korset om at livet har sine lyse sider er et fint vitnesbyrd om menneskeåndens ukuelighet. Men det er som om det ikke er stuefint å lage komedie, og film fra Bibelens dager skal visst være høytidelig og hollywoodsk» (Aftenposten 14/2-80). Jones sa at forbudet baserte seg på «en grotesk misforståelse» og at Monty Python egentlig så med «stor velvilje på Jesus Kristus»: «Vi satte oss altså til å lese evangeliene for første gang på mange år og fant snart

ut til at Jesus var en bra kar. Han sier de riktige tingene. Derimot synes vi at det er grunn til å bemerke noe til det som hans tilhengere har prestert av tolkninger senere» (ibid).

For øvrig hadde Synchron Film et par dager i forveien avgjort å droppe planene om en rettssak. Årsaken var at Justisdepartementet hadde gitt signaler om at Kinoloven ville bli tatt opp til totalrevisjon. Man ville bl.a. vurdere sensurkriteriene, voksensensuren, nye aldersgrenser, samt forslag om en ankeinstans. SF vurderte saken slik at det ville gå like lang tid før en fellende dom forelå, som det ville ta å få konkrete resultater av departementets behandling (Bergens Tidende 9/2-80 og VG 15/2-80). Terry Jones var enig i avgjørelsen: «[...] rettssaker er lange og trettende,» mente han. «Vi får heller håpe at Statens filmkontroll etter hvert skal se lyset.»

Filmkontrollen ser lyset

Saken fortsatte å versere enda noen dager, men ebbet gradvis ut.² Det skulle gå flere måneder før man hørte noe mer om den. Men så – i midten av oktober 1980 – kom meldingen om at et kompromiss var inngått og at filmen likevel ville få den etterlengtede Norges-premierer. Kompromisset hadde to komponenter: Det viktigste var at Monty Python og Synchron Film i samarbeid hadde utarbeidet en «forklarende» tekst som skulle vises innledningsvis. Her slo man fast at: «Filmene er en parodi på tidligere bibelhistoriske filmer. Filmene er videre en satire over menneskelige svakheter og menneskelig ufullkommenhet. Monty Python ønsker å gjøre det klart at Brian i filmene ikke er Jesus fra Nazaret. Filmene er ikke ment som en latterliggjørelse av Bibelens Jesus. Det har aldri vært opphavsmennenes hensikt å spotte religiøse symboler og enkeltindividets trosoppfatning. Romerne praktiserte korsfestelser som avstraffelser. Titusener led denne skjebne, og en 'opprører' som Brian ville ikke vært noe unntak» (siteret i VG 17/8-80). Den andre komponenten besto i at

noe av dialogen i filmen, samt henstillinger til «Messias», «Vår Herre», «Jesus» og lignende, ikke skulle oversettes. Til sammen ville dette bidra henholdsvis til å «dempe inntrykket for folk som ellers ville ha følt seg krenket av filmen» og «gjøre et mindre bastant inntrykk enn om oversettelsen står i sin fulle bredde over hele landet» (Filmkontrollsjef Else Germeten til VG 17/8-80). Kronen på verket var imidlertid at filmen hadde fått 18-årsgrense! Da Filmavisa ba om en begrunnelse for den høye aldersgrensen hadde Germeten etter sigende svart at det krevdes en stor grad av modenhet for å forstå at Brian egentlig ikke var Jesus. Filmkontrollen hadde også lagt stor vekt på å ikke støte ungdom i konfirmasjonsalderen. At filmen hadde fått 5 års grense i Frankrike (12 i Nederland, 15 i Sverige og 14 i Storbritannia), hadde ingen betydning for Germeten, da forholdene i Norge og Frankrike ikke uten videre kunne sammenlignes. Nordmenn var jo litt mer ømtålige overfor religiøse spørsmål enn franskmennene... (ibid).

De fleste kommentatorene var glade for at filmen omsider skulle vises, men stilte seg fullstendig hoderystende til innholdet i kompromisset. Filmavisa skrev eksempelvis lakonisk at man kanskje burde ha tilføyd at «forteksten ikke er ment som noen latterliggjørelse av Statens Filmkontroll» (Filmavisa nr 1 og 2, 1980). Bjørn Granum i Arbeiderbladet skrev: «Hvordan man en enn snur og vender på det har filmsensuren i forbindelse med denne filmen gjort en ynkelig figur, og mer enn noensinne etablert seg som en anakronisme i kulturbildet» (Arbeiderbladet 1/11-80). Den kanskje mest treffende kritikken kom fra Lars Fitjar, filmannmelder i den kristne dagsavisen Vårt Land: «[...] fortøkstene er ikke noe annet enn en del av filmens fiktive ramme, i likhet med klisjeer av typen 'dette er en historie fra virkeligheten'. Alskens forsikringer om at opphavsmennene har ment ditt eller datt har ingen interesse som publikumsinformasjon, men

² Bl.a. hadde Filmmagasinet i NRK en lengre reportasje den 20. februar 1980, der Pål Bang Hansen intervjuet Terry Jones og Justisminister Andreas Cappelen, i tillegg til å vise et fire minutters klipp fra filmen. Det sistnevnte vakte en viss forargelse i kristne kretser - det ble argumentert med at NRK måtte holde seg for god til å vise «forbudt» materiale i TV.

Bildeutlån: Norsk filminstitutt

understreker bare filmens tvetydighet. Statens Filmkontroll har fått sin varedeklarasjon, og filmskaperne kan smile i masken, for deklarasjonen er med på å gjøre varen enda mer spennende» (Vårt Land oktober, 1980). Fitjar mente likevel at det var «misforstått bruk av religiøs adrenalin å demonstrere for sensur.» Det var bedre å ta filmens anti-autoritære, anti-religiøse og anti-kristelige ytring for det den var og svare som best man kunne (ibid). Akkurat det var ikke alle trosfellene hans enige i. I Halden klarte 20 prester og predikanter å presse det lokale kulturstyret til ikke å sette filmen opp på byens kino – noe som hadde ført til «full krig» mellom kinosjefen og deler av kulturstyret (VG 15/12-80). I Bergen ga dessuten en gruppe kristne studenter beskjed om at de ville demonstrere og dele ut løpesedler i forbindelse med premieren der. Men alt i alt ser det ut til at oppsetningen av filmen, forløp uten den store dramatikken. *Life of Brian* ble en stor suksess også her i landet.

Ny lov i 1987

I mai 1987 – hele sju år etter at Justisdepartementet først gikk inn for en revisjon – vedtok Stortinget «Lov om film og videogram», som erstattet den gamle loven fra 1913. Den innpasset videogrammer i loven, men ellers førte den videre prinsippene fra 1913 om statlig forhåndskontroll og kommunal konsesjonsordning. Det ble heller ikke innført noen ankeinstans som kunne overprøve Filmkontrollens vedtak. I 1990 ble det imidlertid foretatt omsensur av *Life of Brian*. Filmen fikk da 15-årsgrense. I tillegg ble den innledende forklaringen fjernet og filmen utstyrt med fulle undertekster.

Etter striden rundt *Life of Brian* har ingen film blitt klippet eller forbudt på grunn av blasfemi. Problemstillingen ble imidlertid aktuell igjen høsten 1988 i forbindelse med filmen *Last Temptation of Christ* av den amerikanske regissøren Martin Scorsese (Beate Jacobsen, *Film- og videogramrett*, Tano 1994, s. 121). Filmkontrollen ble nedringt av folk som ønsket totalforbud og en gruppe

kristne med redaktør Arthur Berg og stortingsrepresentantene Odd Holøs og Johs S. Tveit (KrF) i spissen, skrev et åpent brev til landets biskoper, der de ba om at filmen måtte stanses, da de fryktet at den ville «gjøre ubotelig skade på de unge og rive ned deres tro på Jesus som Guds sønn og vår frelser» (Aftenposten 1/10-88). Et samlet Filmkontrollpanel så filmen, men vurderte den altså ikke i strid med loven. Etter at den ble satt opp på kino i Oslo ble det igangsatt mindre demonstrasjoner, men protestene ebnet ganske raskt ut. Filmen «fristet» for øvrig ikke kinopublikummet heller og ble nokså raskt tatt av plakaten.³

Ved en lovrevisjon gjeldende fra 1. januar 2000, er sensurkriteriene «strid mot lov» og «moralsk nedbrytende» fjernet. All film – både på kino og video – blir nå vurdert etter om de «krenker sømnd» eller strider mot straffelovens §382. I tillegg ble det innført en klageinstans som skal behandle klager angående fastsetting av aldersgrenser, forbud og registrering av videogram.

³ Etter to uker på kino i Oslo, Bergen, Trondheim og Stavanger hadde bare 8600 personer sett filmen. I Stavanger var interessen så liten at filmen ble tatt av plakaten etter bare sju dager (Aftenposten 8/10-88)

NYTT(IG) på nett

Av: Jan-Arve Overland

Digitale bilder

Endelig skal jeg ta for meg nyttige nettressurser når det gjelder digitale bilder. Mange av dere bruker sikkert ulike billedbehandlingsprogram. Her følger lenker til nyttige kurs i ulike program:

Photoshop

<http://photoshop.foto.no/>

Dette kurset er utviklet av Hans Arne Haldorsen og inneholder mange nyttige tips i bruk av Photoshop.

Paint shop Pro 7.0

<http://www.hedalen.no/vevkurs/psp/>

Omfattende kurs i Paint Shop Pro 7.0 med lenker til andre programmer og informasjon om bildebehandling, animasjon og webdesign. Utviklet av Arne Heimestøl.

The Paint Shop Pro Users Group

<http://www.pspug.org/>

«Møteplass» for Paint Shop Pro brukere. Der finner du tutorials, chatroom, aktiviteter og nyttig informasjon.

Utgiver: Volunteer Network Paint Shop Pro Users Group
Språk: engelsk

PhotoFiltre for Windows

<http://www-lu.hive.no/ikt/photofiltre/>

Er et gratis bildebehandlingsprogram. Kort innføring i PhotoFiltre utviklet av Kristin Læret, Høgskolen i Vestfold

Her kan du laste ned PhotoFiltre. Du kan også finne tutorials på programets funksjoner på fransk, engelsk og spansk og lenker til veiledning på flere språk.

For programmet:

<http://www.photofiltre.com/>

For tutorials:

www.photofiltre.free.fr/tutorials_en.htm

Veiledning på dansk: <http://www.digitalmagasinet.dk/%5Cshow.asp?ID=444>

Utgiver: Antonio Da Cruz

Språk: engelsk og fransk

Photo Plus 6.0

Det gratis programmet PhotoPlus 6.0 har verktøy for enkel bildebehandling. I tillegg støtter programmet lag (layers), og har også funksjoner for kutte opp (slice) bilder til layout av nettsider.

<http://www.freeserifsoftware.com/software/PhotoPlus/default...>

Utgiver: FreeSerifSoftware

Språk: engelsk

Disney i Danmark

I boken *Disney i Danmark. At vokse op med en global mediegigant* forsøker medieforsker Kristin Drotner å gjengi hvordan danske barn oppfatter og bruker Disneyuniverset i sin egen hverdag. I tillegg kaster hun lys over hvordan Disney kommer behovene til oss voksne i møte, både når det gjelder måten vi bruker Disney i samværet med egne barn, men også mer ubevisst for å gjenoppvekke et tapt barndomsideal.

Av Trygve Panhoff

Merkevarebygging

Fra starten av har Disney-konsernet bygget opp sin merkevare på en måte som gjør at foreldre føler at de trygt kan kjøpe Disney-produkter til sine barn, ja, gjennom fjernsynets ritualiserende Disney-show, ny kinofilm hvert år, Jumbo-bøker og intenst merchandise-salg, har Disney glidd inn i familiekulturen, og har fått solid tyngde fordi det hele går inn i en familietradisjon hvor foresattes nostalgi gir merkevarene en positiv klang.

Barnas blikk

Drotner går grundig gjennom forskning som er foretatt på Disney. Den retter seg mest mot langfilmene og mennesket Walt Disney. Få har gått inn og sett Disney med barnas og foreldrenes blikk. Drotner vil vise hvordan det er å vokse opp med Disney, og hun har klart det på en fin måte. Hun vektlegger sterkt at Disney-universet er meget komplekst.

Disney-universet

Merkevarebyggingen står sentralt, og inntektene kommer først og fremst fra merchandise. Produktet er også i en viss grad tilpasset den lokale kulturen: Disney er annerledes i India og Kina enn i Danmark. Hovedbudskapet er «From all of us to all of you», og barna opplever Disney-produktene som sine personlige eiendeler. Tv-showene og magasinene er viktige, og

teller sterkt i familiekulturen, vel så meget som årlige kinobesøk. Drotner viser også hvordan Disney, som sies å være verdens best kjente merkevare etter Coca Cola, setter standarden for andre tegnefilmer. Disney er for mange Tegnefilmen rett og slett, og mange barn inkluderer konkurrenter som Snurre Sprett i Disney-verdenen, mens andre filmskapere (som danske Jannik Hastrup) tilpasser sin stil etter den nå velkjente runde, myke stilen. Det er få som våger å gå andre veier, og gjør de det, er filmene mer rettet mot voksne (den franske «Trillingene fra Belleville» er et typisk eksempel). Slik har ikke stilen alltid vært: De tidlige kortfilmene var eksempelvis sterkt inspirert av musikk (jazz), og la større vekt på «urealistiske», fantastiske bevegelser. Donald har også blitt langt mindre hissig og krakilsk enn han var i starten.

Kvalitet

Drotner understreker Disney-selskapets globale struktur, og trekker inn opplevelsesparkene DisneyWorld i Florida og Frankrike, men unnlater å vise til de betydelige konflikter som har rammet konsernet internt i de senere år, og publikumssvikten i Europa. Hun kommer heller ikke inn på det betydelige kvalitetstapet som er blitt mer og mer merkbart etter suksessen med «Løvenes konge», først og fremst knyttet til glatt datahjelp og klisjépregede figurer (eks. «Hercules», «Atlantis»). Hun setter heller ikke fingeren på resirkuleringen av suksesser

som «Jungelboken» med flau oppfølger: Det er en god grunn til at en del produkter har gått rett på video og er markedsført som «klassikere». Det er litt merkelig at en så observant og klartenkt forsker ikke problematiserer kvalitetsgraden i merkevarebyggingen litt grundigere. En Disney-klassiker er nemlig ofte slett ingen klassiker, men oppkok på tidligere populært materiale. I et kapittel om «god og dårlig Disney» påviser Drotner imidlertid at foreldre ofte har et ambivalent forhold til Disneykulturen: De misliker de storkapitalistiske aspektene, men verdsetter et morsomt og oppbyggelig innhold.

Livet med Disney

I *At leve med Disney* får forfatteren godt fram Disneys betydning for danske familier. Gjennom hele boka får vi treffende sitater fra barn og voksne hentet fra intervjuene Drotner har gjort med 48 barn og foreldre. Spørsmålene som er brukt i samtalene følger som vedlegg. Intervjueren viser seg åpen og meget lite styrende, med god vekt på emosjonelle elementer. Videre viser hun at foreldre ofte ønsker å sette grenser for barnas konsum av video og dataspill, men at de sjelden følger påbud opp i praksis. Gode barnetegninger illustrerer boka.

Kirsten Drotner: Disney i Danmark. At vokse op med en global mediegigant. Høst & Søn, København 2003. 207 sider. ISBN 87-14-19917-3.

MALTJERNMOEN, 22/9-1905

Det var spennende tider. Skulle Norge bli republikk eller kongedømme? Skomaker E. Sandbo (t.u.) tar seg en tur for å besøke naboen Johan Maltjernmoen f. Lindstrøm, en gjortler (koppersmed) som i likhet med mange andre håndverkere hadde vandret over grensen fra Sverige og slått seg ned i Norge. Han var særlig glad i å fiske, og var ofte utpå tjernet med prammen sin. Husmannsplassen kom inn under Haneborg-familien på Fosser i 1858. Den ligger oppe i åsen nord for Bjørkelangsjøen. Bildet av «Moer'n» og hans nabo fikk jeg se i kopi hos en familie sør for Bjørkelangen, mens jeg samlet historikk rundt Aurskog-Holandsbanen. Det var dette bildet som tente interessen min for å bygge opp en kulturhistorisk samling. Senere fikk jeg låne originalnegativet av fotografens sønn, Eyvind Knutsen i Oslo. Christian Knutsen, bror av Anne Helene f. Haneborg tok bildet med amatørkamera. De to arvet plassen, og Eyvind reiste hytte rett ved.

FOSSER GÅRD, 24.06.1872

I forbindelse med St.Hans samlet vaktmester Christian Haneborg ofte bruksfolk og husmenn til storlag på Fosser gård. Denne storgården hadde store skogeierdommer både vestover og østover. T. Gulbrandsens romantrilogi («Bakom synger skogene» etc.) antas å være inspirert av nettopp denne gården. På verandaen (mot sjøsiden) ser vi Haneborgs musikk, med tromme hengende på rekkverket. Veranda-tilbygget fulgte ikke de opprinnelige arkitektplanene, for Haneborg ville ha det mer ruvende (i dag er bygningen «riktig» restaurert). Midt i trappa, med hvitt kinnskjegg, skimtes Christian Haneborg selv («vaktmester» var en underoffisers-tittel). Foran ham til venstre sitter hans svigersønn Anders Haneborg (med svart skjegg); rett bak ham sitter datteren Anne (gift med Anders) og Anders yngre bror Odd. Bl.a. i 1899 ble det holdt et lignende storlag, med langbord på tunet foran hovedbygningen, og der ble det tatt mange bilder som er bevart, selv om de er svært blasse.

BEKKHYTTA CA. 1900

Her ser vi husmannsplassen Bekkhytta på Eimerhaugen ved Bjørkelangen. På trammen 7står Karoline Syversen Bekkhytta med barnene Simen Dalby og Olga Bekkhytta. Huser mangler pipe. Vi ser tydelig de grønne glassrutene fra Eidsverket glassverk.

2 nyheter

HÅNDBOK I ANIMASJONSFILM

av Marit Bakken,
Herbjørg Clifford
og Thor Sivertsen

TEGN I TID

av Kjell Jørgen
Holbye med flere

gan
FORLAG

HÅNDBOK I ANIMASJON

Vi har lagt hovedvekt på en praktisk tilnærming: gjennomgang av grunnprinsipper og ulike animasjonsteknikker. Videre gis en innføring i det å fortelle med bilder og veien fra idé til ferdig film. Teknikk og verktøy og animasjon for elektroniske medier er viet et eget kapittel, og avslutningsvis kan spesielt interesserte finne en kortfattet gjennomgang av animasjonsfilmens historie.

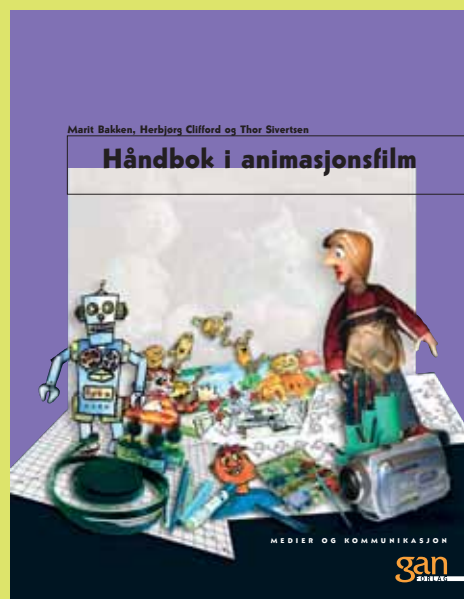
ISBN: 82-492-0730-0

TEGN I TID

er en bok om uttrykkshistorie. Vi følger kulturelle uttrykk fra steinalderen til vår egen tid med hovedvekt på de to siste århundrene. Det kan være mange riktige måter å tolke et bilde eller et musikkstykke på. I uttrykkshistorien forsøker vi å gi gode forklaringer på at et bestemt uttrykk oppstod på et bestemt tidspunkt.

Bokmål: ISBN: 82-492-0394-1

Nynorsk: ISBN: 82-492-0396-8

Bøker og hefter i serien
medier og kommunikasjon

www.gan.no/mk

Materiell til formgivings- og mediefag

Elevpakker og materiell til formgivning, illustrasjon, design og tegnefag. Vi er leverandør til skoler over hele landet. Besøk oss på www.tegnesenteret.no

Gratis katalog

Bestill på www.tegnesenteret.no eller ring 23 40 42 00

FOR FILMELSKERE

FILM&KINO

AV FILMELSKERE

ABONNER! ABONNER!
tlf. 22 47 46 27 fax 22 47 46 98 e-post: elin@kino.no www.filmweb.no/filmogkino/tidsskriftet

Evt. retur til:
Trygve Panhoff
Filips gate 4
0655 Oslo

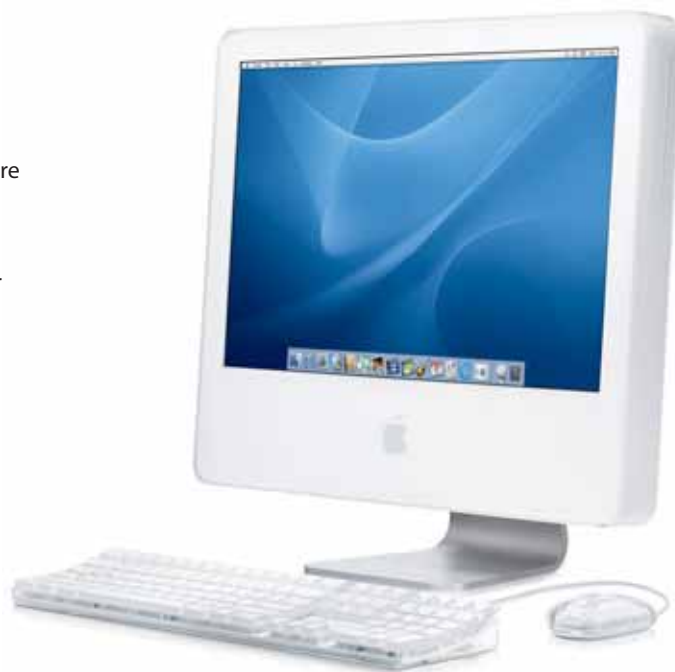
B

Bruk tiden på læring.

- Ikke på dataproblemer.

“Apples maskiner og programvare er enkle å bruke, de er fleksible og kan håndtere ulike medier, og dermed gjør de det mulig for elevene å utnytte sitt kreative potensial og lære mest mulig.”

- IKT-konsulent i skoleverket

**Solid erfaring med Mac i skole- og bedriftsmarkedet.
Alt på ett sted: Butikk, service/support og kurs.**

Mac Partner

Madlaveien 10 | Stavanger | 51 91 60 00 | www.macpartner.no